

Postawy środowisk oświatowych wobec profilaktyki

Tomasz Kowalewicz
Fundacja Praesterno

Ministerstwo
Zdrowia

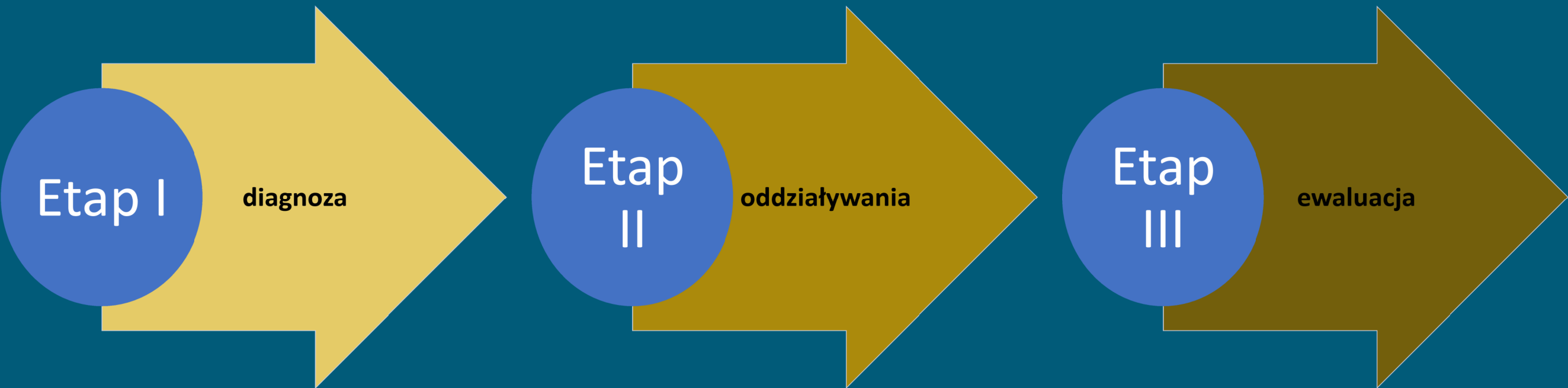
NPZ

NARODOWY PROGRAM ZDROWIA

WSPARCIE REALIZACJI SYSTEMOWYCH DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Etap I

BADANIA DIAGNOSTYCZNE ŚRODOWISK SZKOLNYCH SPOŁECZNOŚĆ GRUDZIĄDZA I SPOŁECZNOŚĆ WŁOCŁAWKA

2 oddzielne programy badawcze - Identyfikacja postaw wobec profilaktyki opartej na dowodach naukowych:

- dyrektorzy, pedagodzy/psycholodzy szkolni
- nauczyciele, wychowawcy klas

Etap I

DIAGNOZA – GRUPY DOCELOWE

	Badani ogółem	Grudziądz ogółem	Włocławek ogółem
zarząd szkoły+eksperti (pedagodzy/psycholodzy)	N=150	N=78	N=72
nauczyciele	N=126	N=59	N=67

WYBRANE WYNIKI PRZEPROWADZONYCH BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

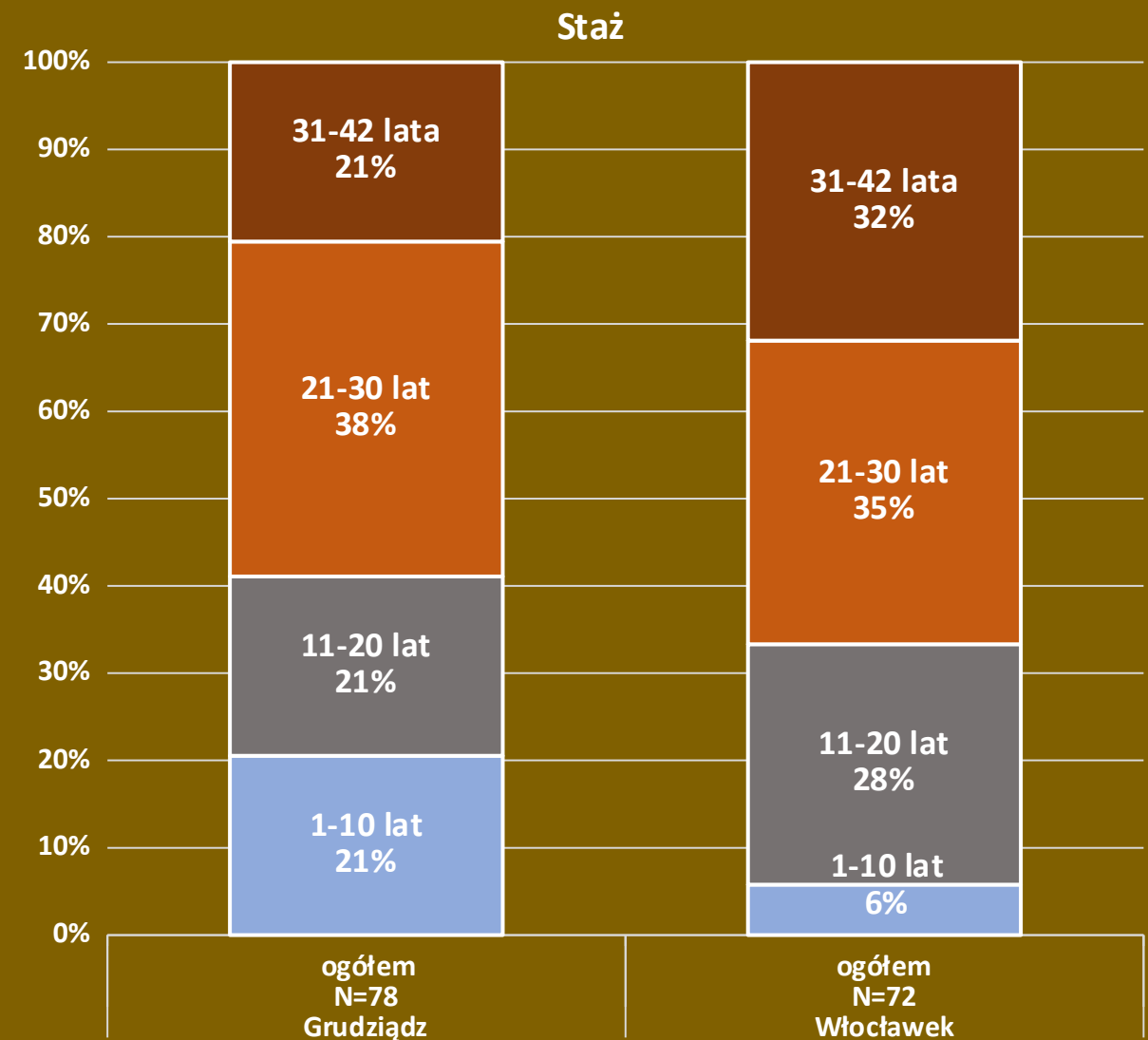
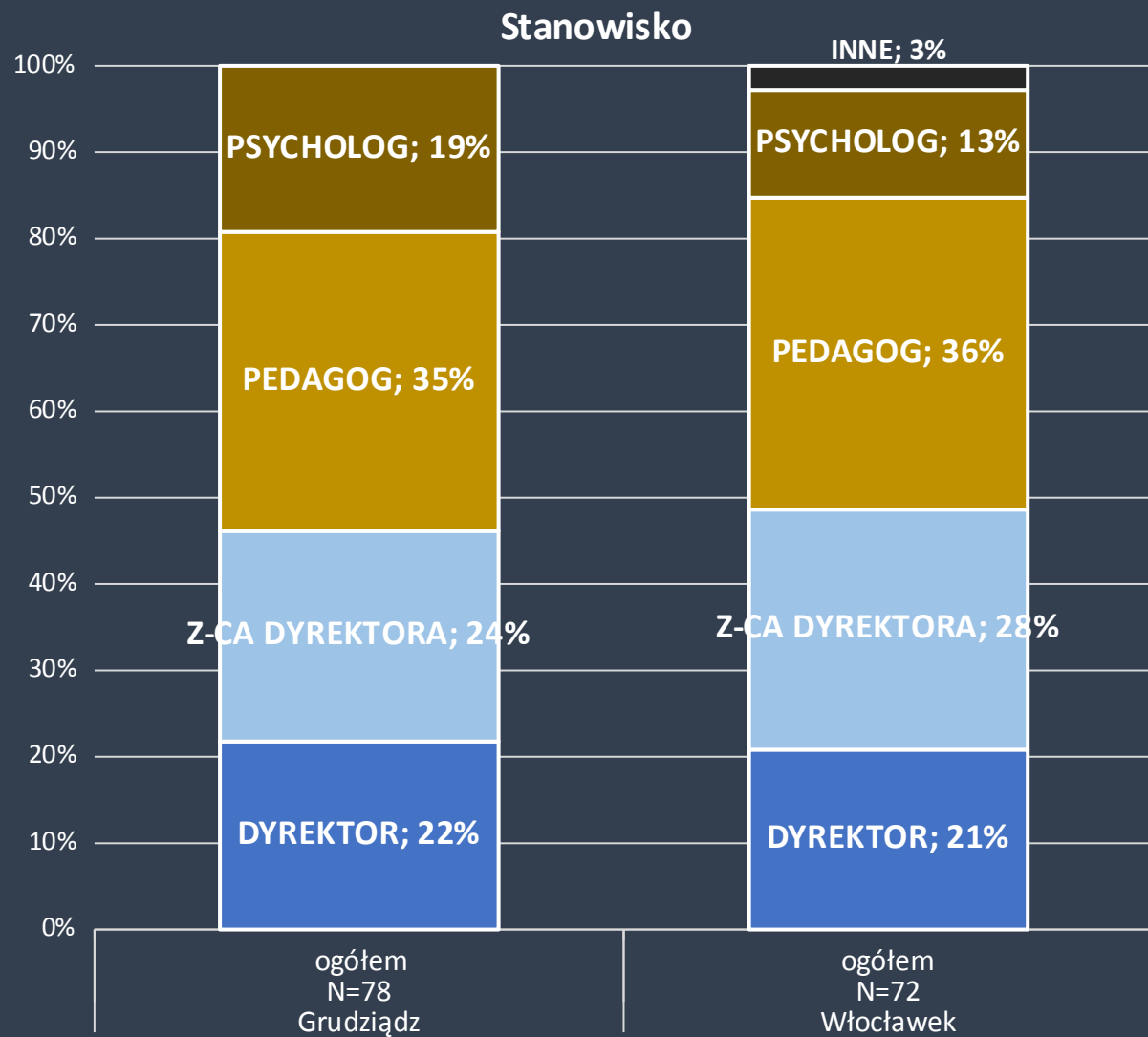
dyrektorzy,

pedagodzy/psycholodzy szkolni

Środowiska oświatowe. N=150 respondentów.

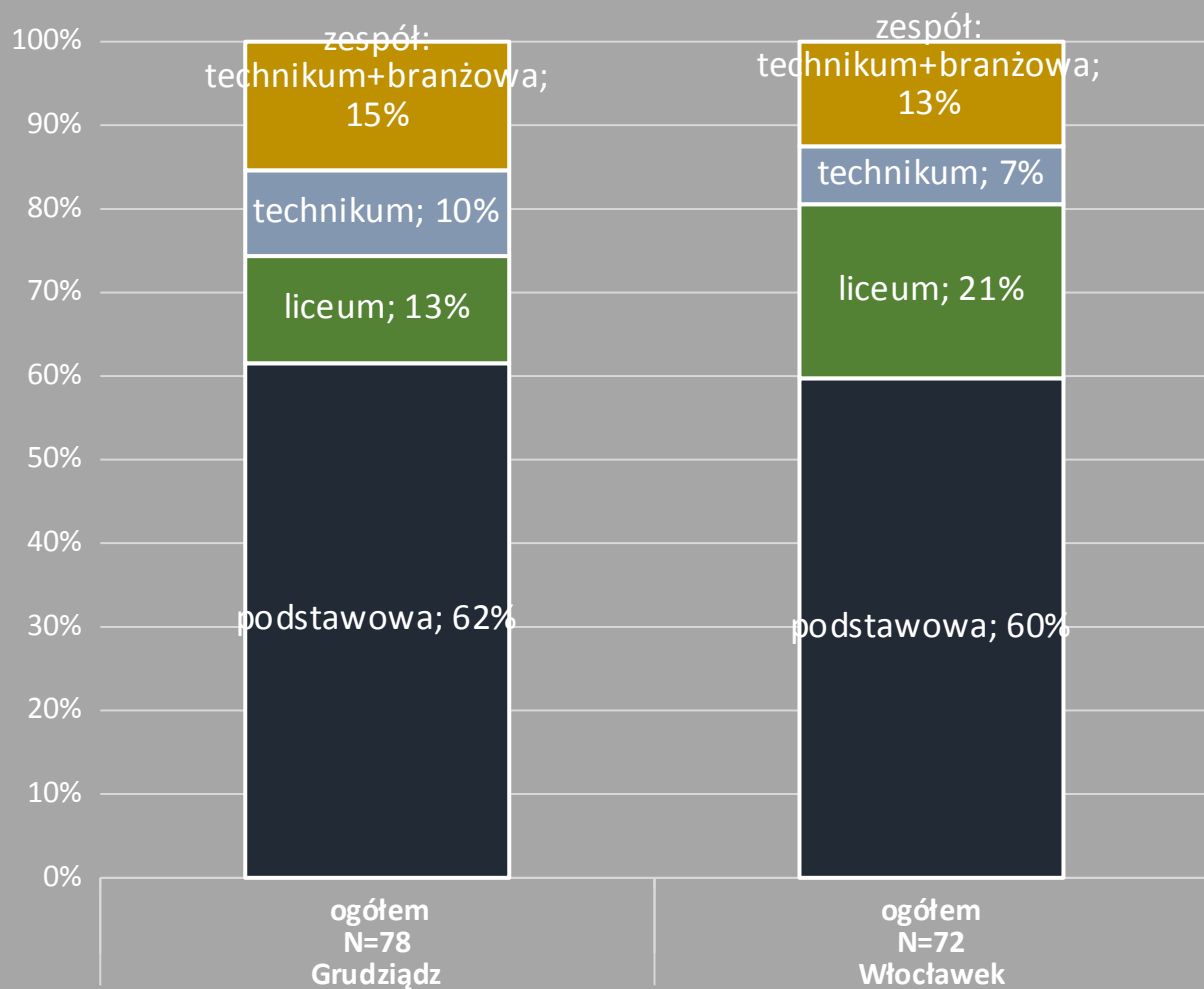
Stanowisko w szkole, staż pracy w oświacie

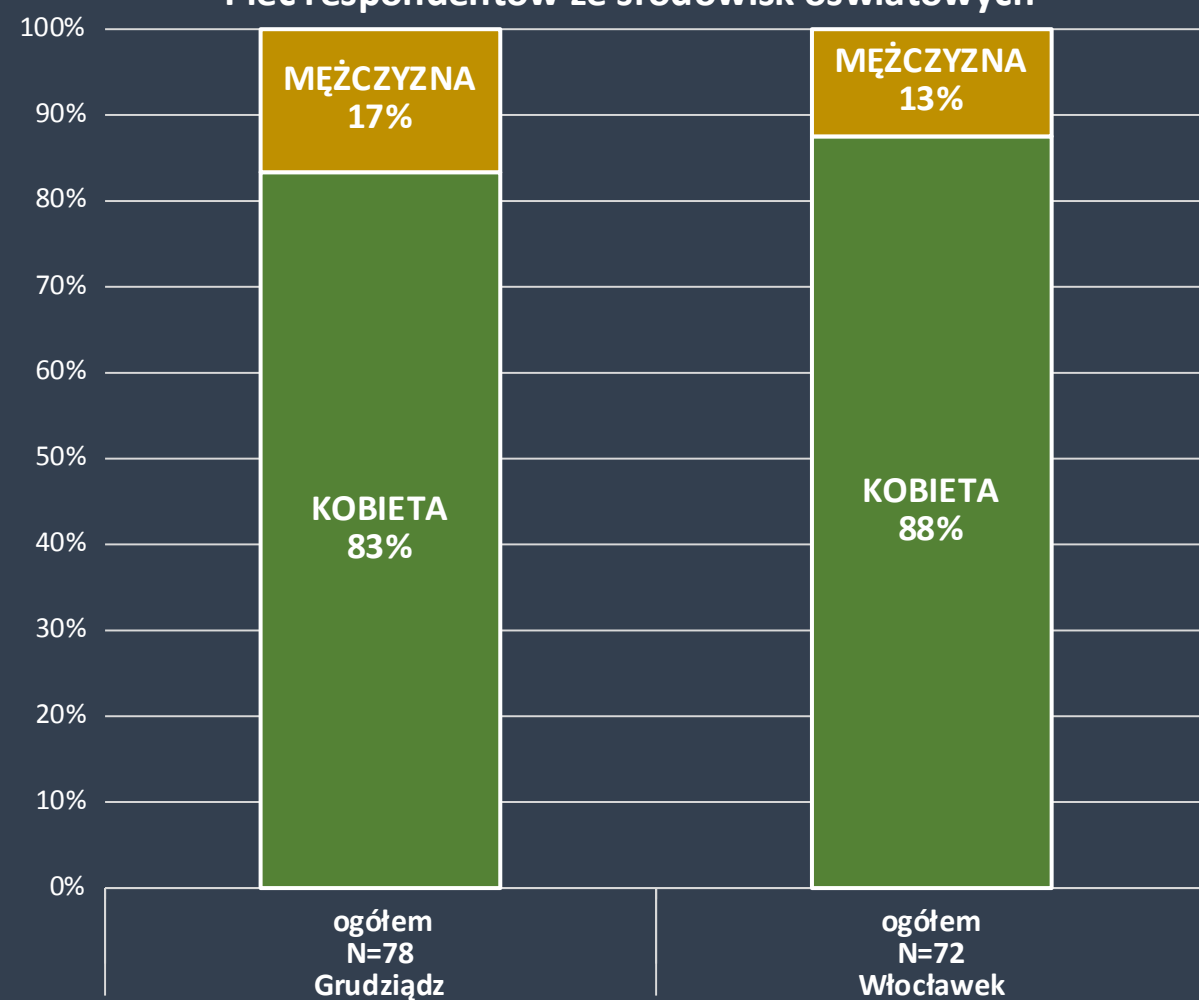

Środowiska oświatowe. Typy szkół, płeć.

Typ szkoły respondentów

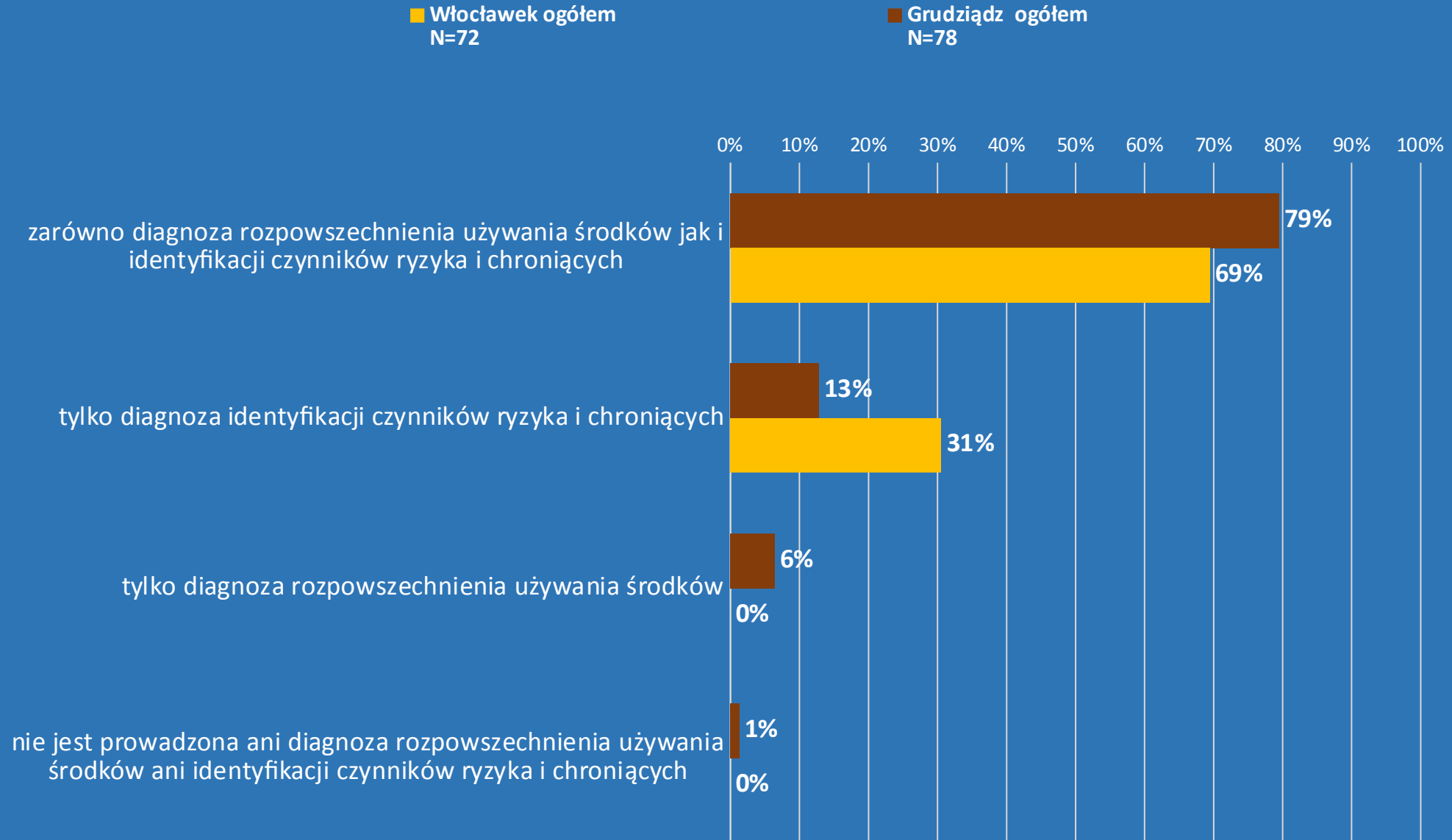

Płeć respondentów ze środowisk oświatowych

1. Czy w Pani/Pana szkole prowadzona jest diagnoza zagrożeń dotyczących uzależnień mająca na celu: a/ ocenę rozpowszechnienia używania wśród uczniów substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych lub b/ identyfikację czynników ryzyka i chroniących przed zachowaniami ryzykownymi?

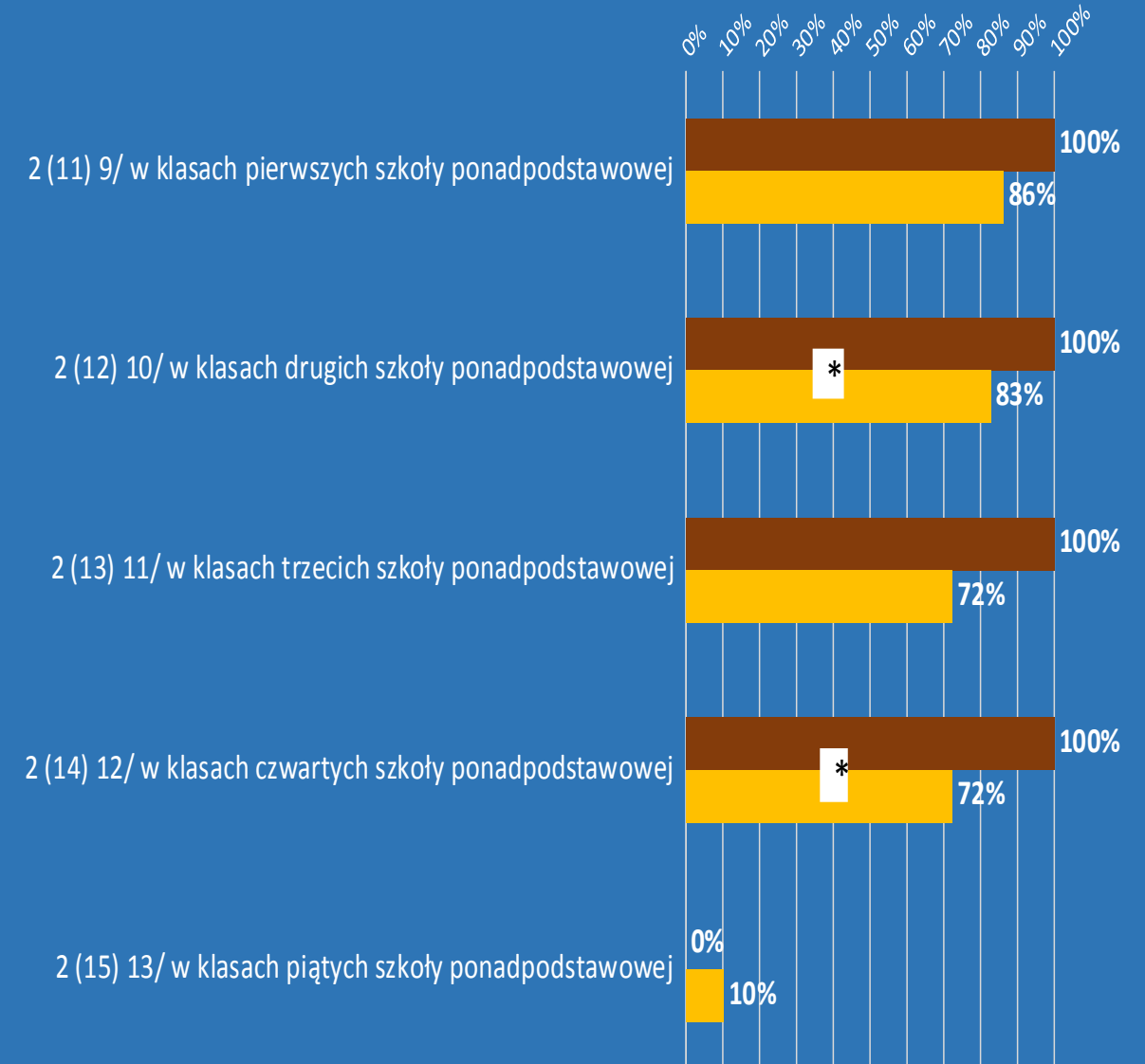
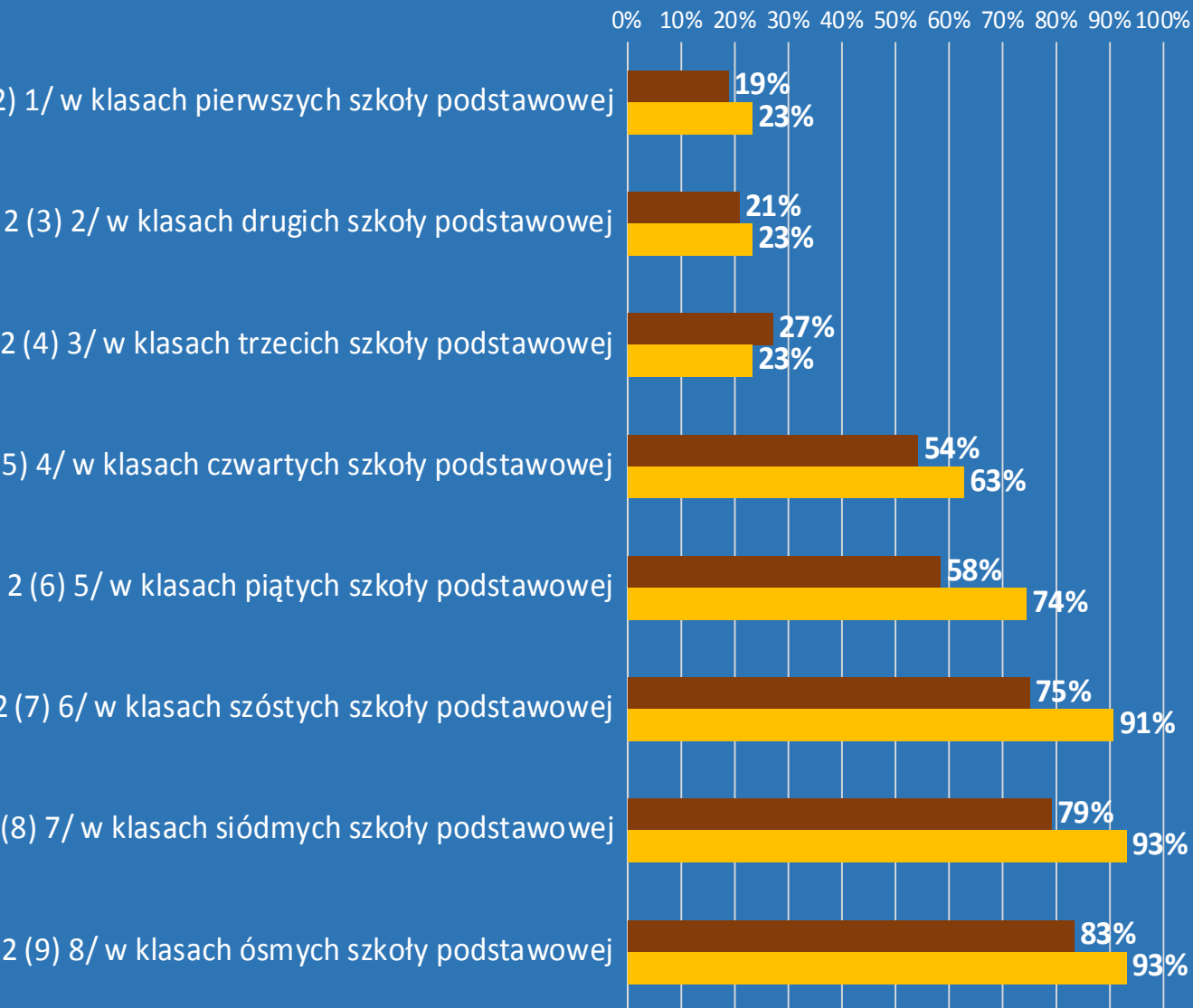

2. W których klasach prowadzona jest w Pani/Pana szkole diagnoza zagrożeń dotyczących uzależnień?

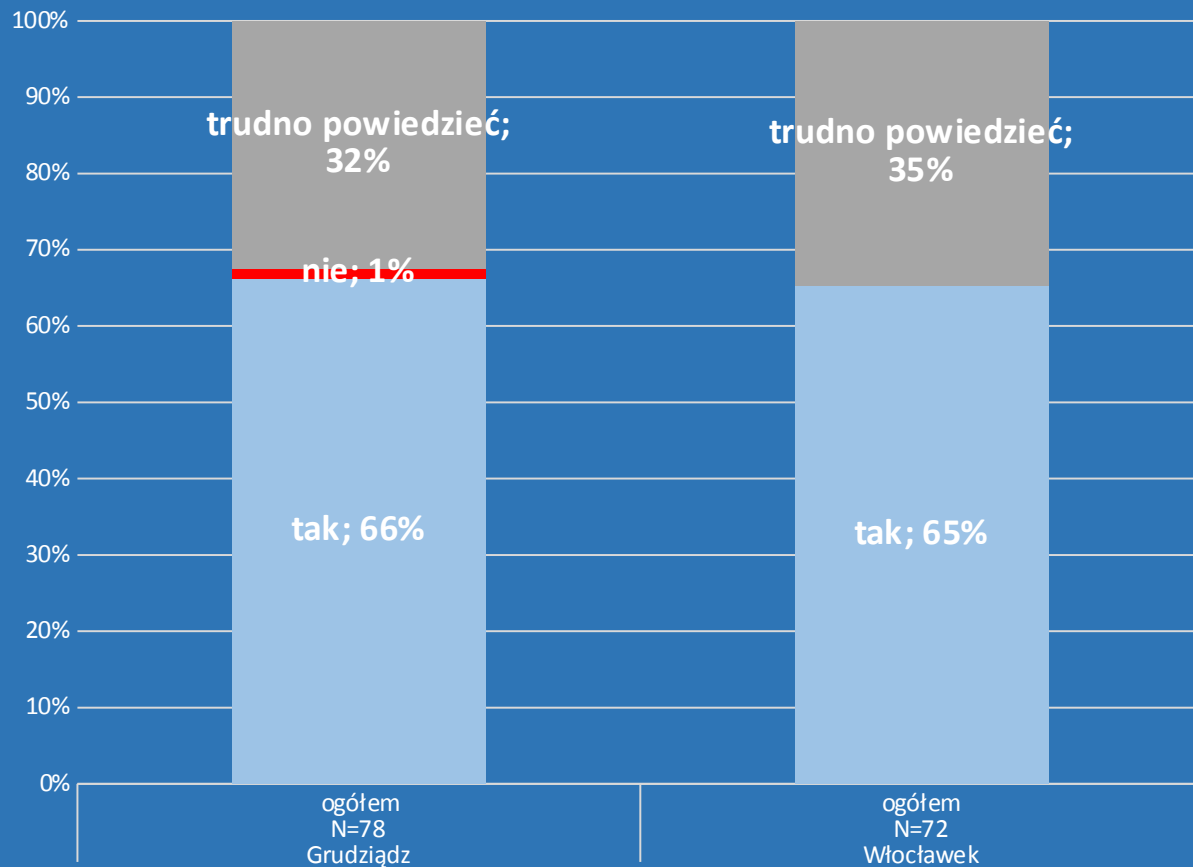
■ Włocławek szkoły podstawowe N=43
 ■ Grudziądz szkoły podstawowe N=48

■ Włocławek szkoły ponadpodstawowe N=29
 ■ Grudziądz szkoły ponadpodstawowe N=30

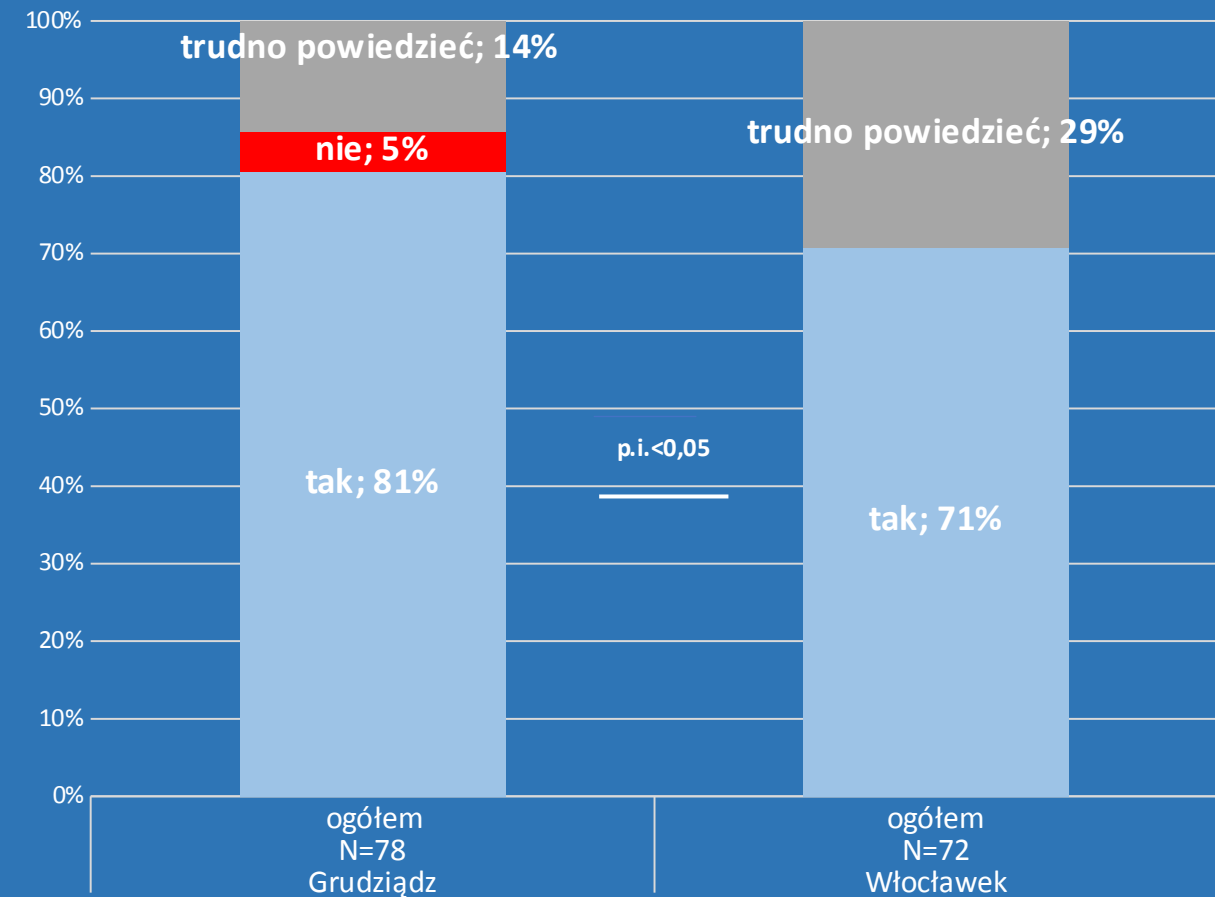

Diagnoza zagrożeń a przeciwdziałanie uzależnieniom

5. Czy Pani/Pana zdaniem diagnoza prowadzona w Pani/Pana szkole pozwala na rzetelne oszacowanie zagrożeń dotyczących uzależnień?

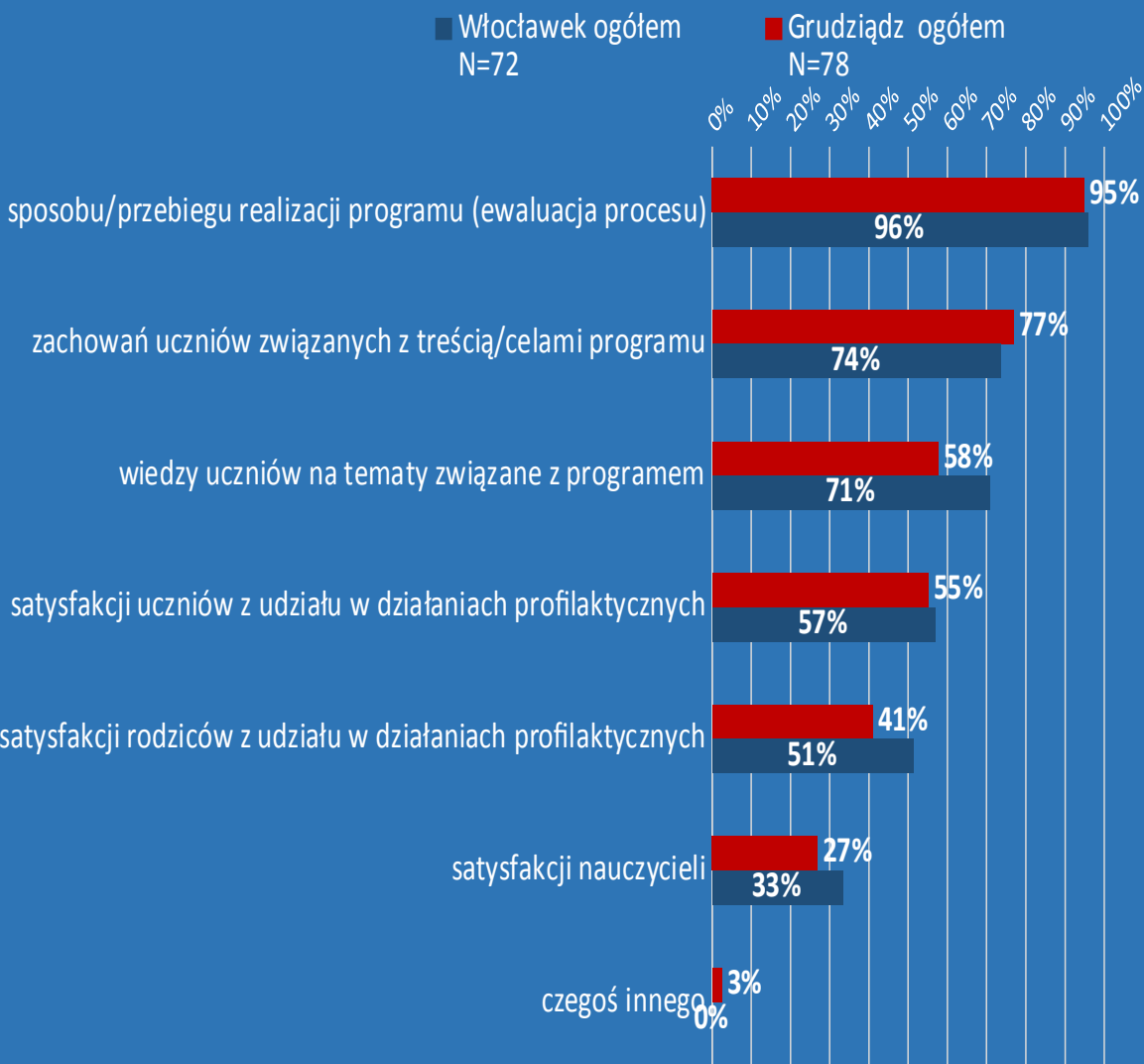
13. Czy szkolny program profilaktyki w Pani/Pana szkole pozwala na skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom?

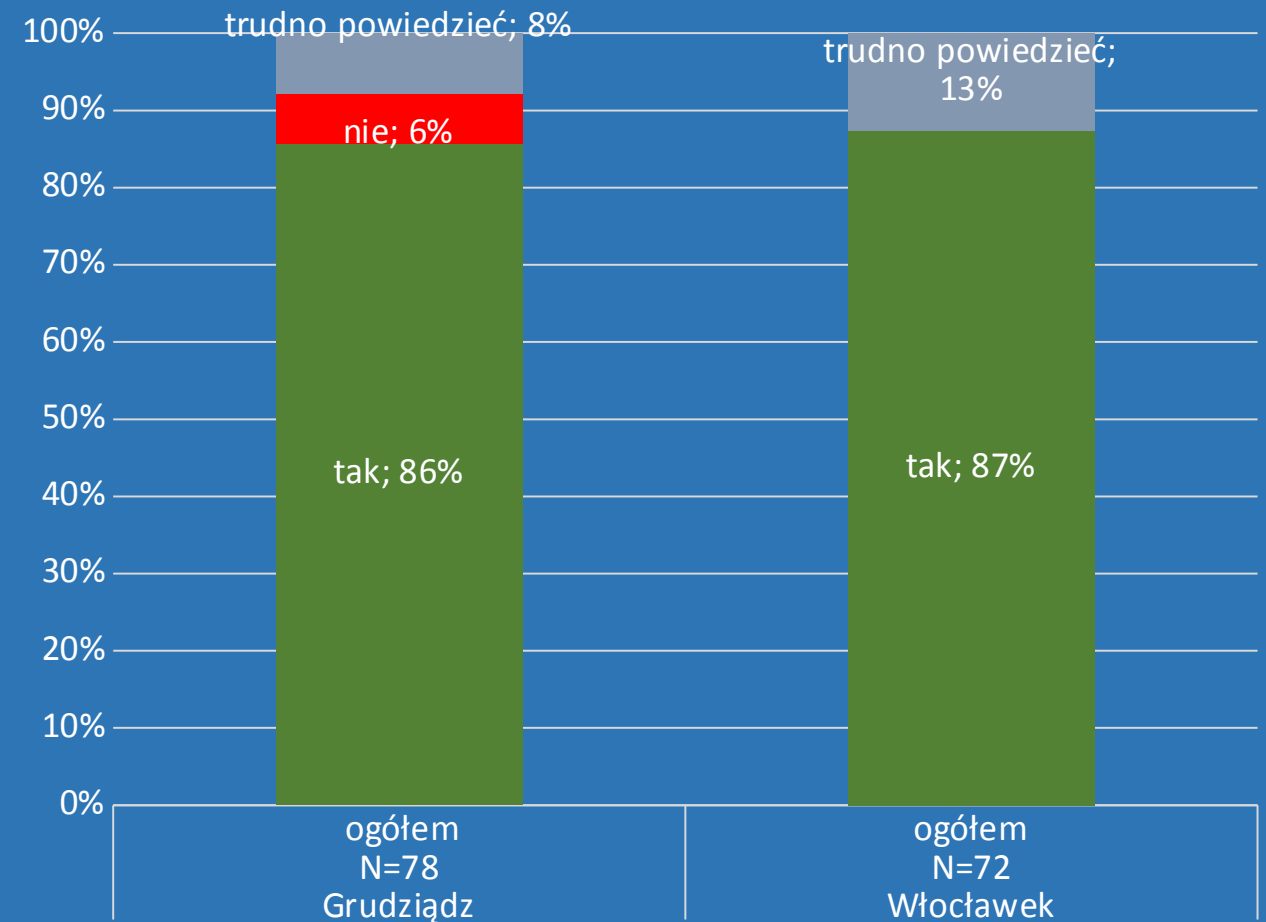

Ewaluacja programu profilaktyki

16. Czego dotyczy prowadzona w szkole ewaluacja programu profilaktyki?

18. Czy ewaluacja szkolnego programu profilaktyki prowadzona w Pani/Pana szkole pozwala na pełną ocenę skuteczności działań profilaktycznych?

Wybór działań profilaktycznych

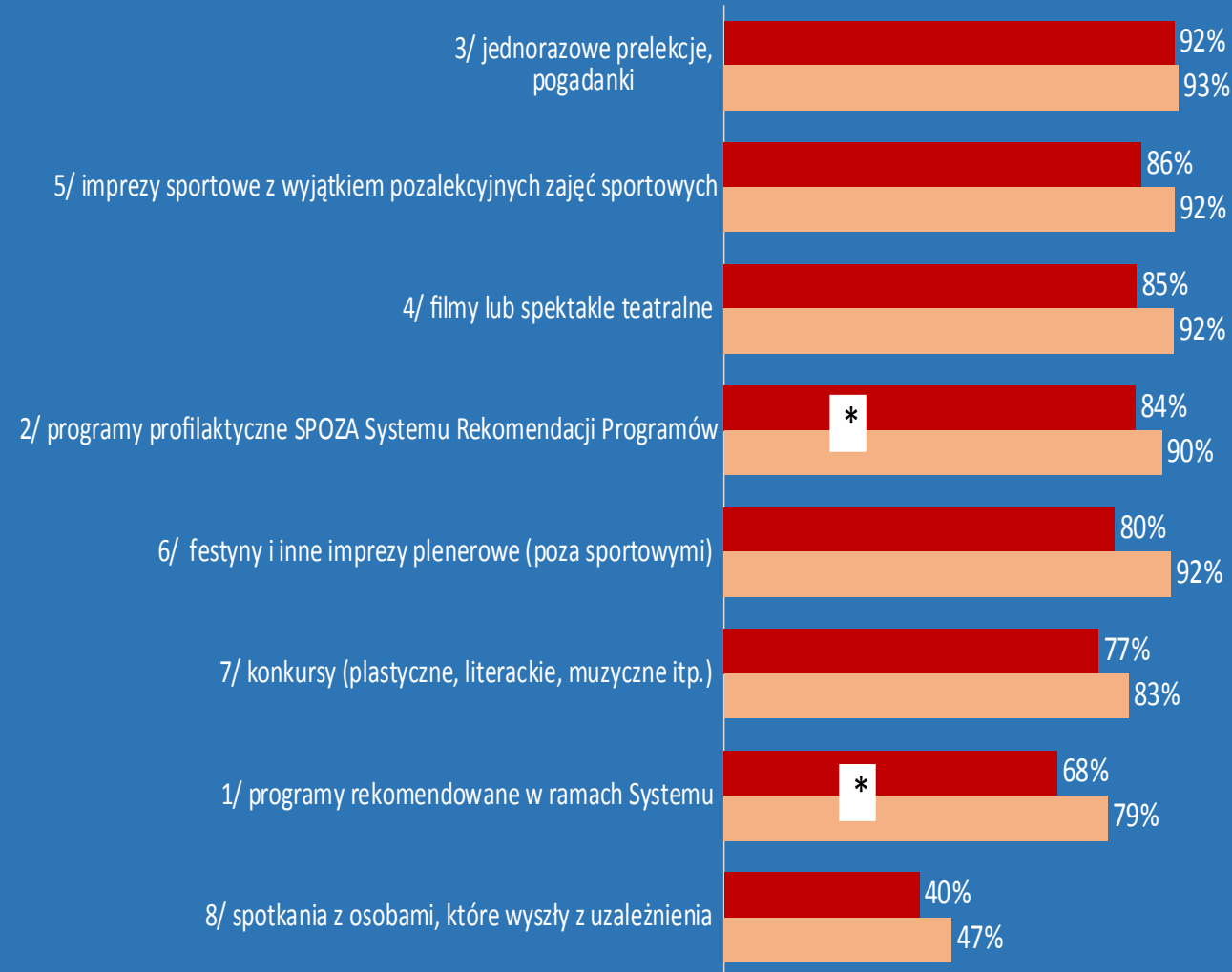
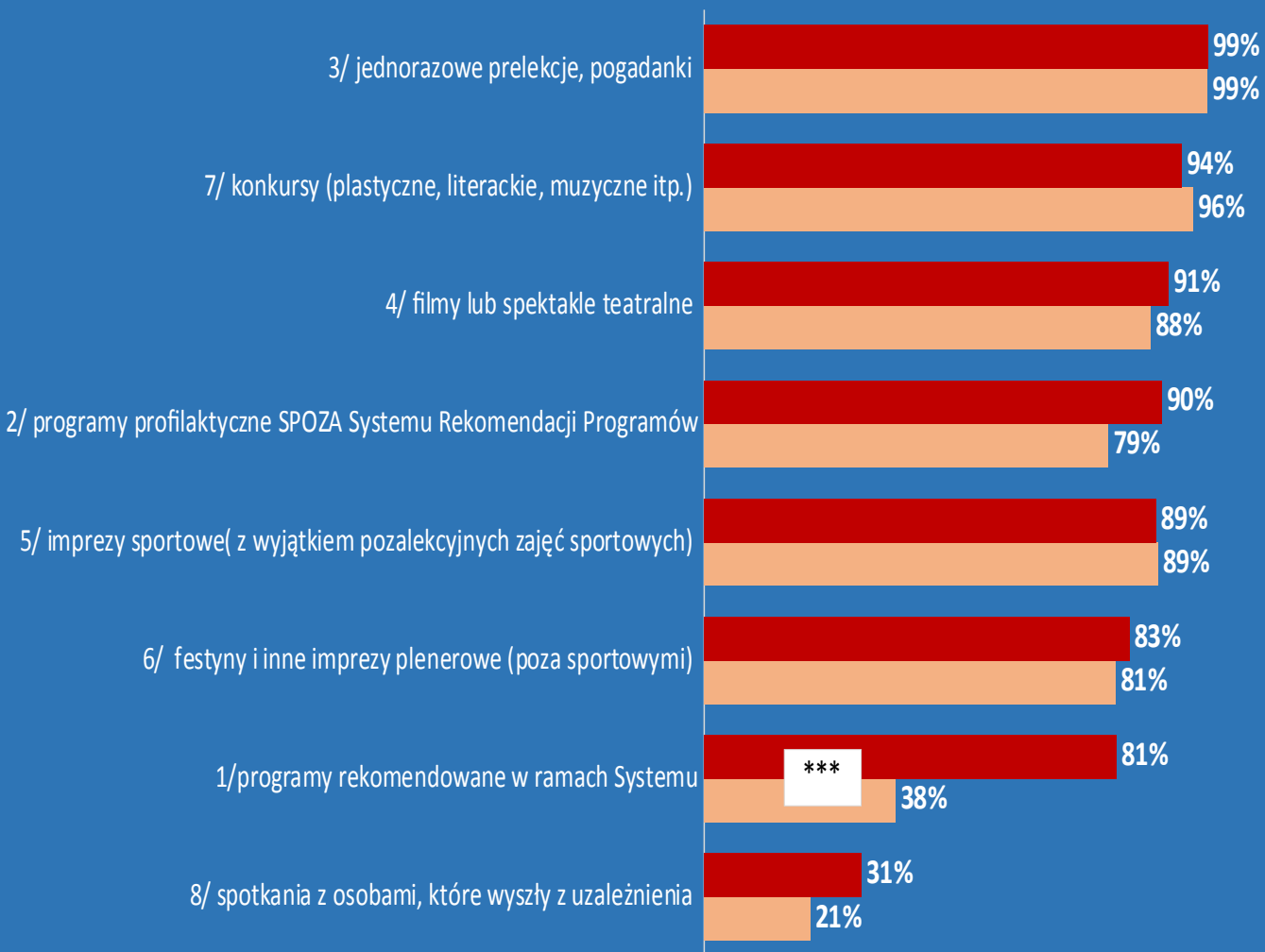
Ocena skuteczności działań profilaktycznych.

Odsetki ocen "działanie jest skuteczne" dokonanych przez respondentów, w których szkołach dane działanie było realizowane

26. Typy działań profilaktycznych, które BYŁY realizowane w szkole w roku szkolnym 2022/2023 (% wskazań)

■ Grudziądz ogółem N=78
■ Włocławek ogółem N=72

■ Włocławek ogółem
■ Grudziądz ogółem

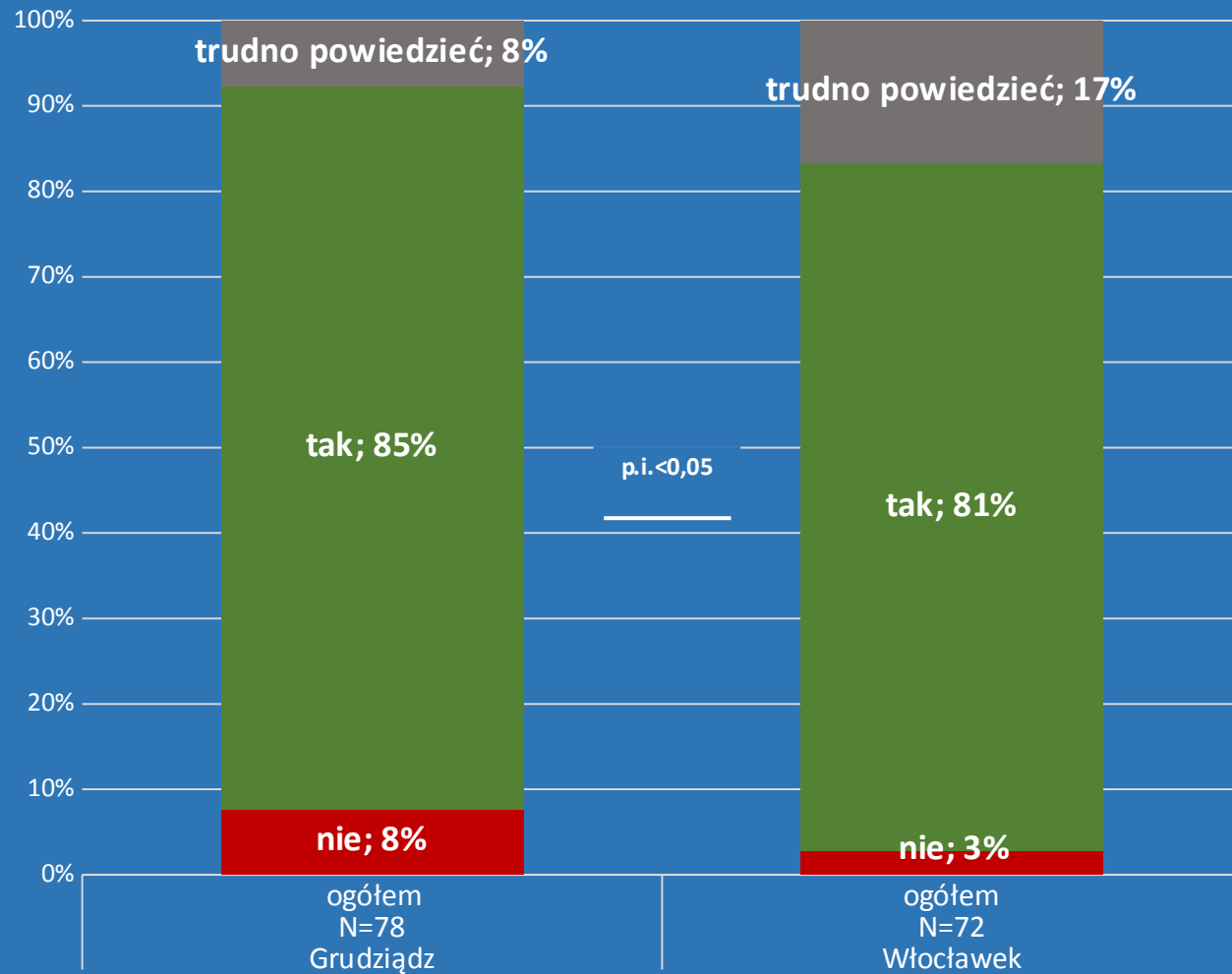

* p< 0,05, ** p< 0,01, *** p<0,001

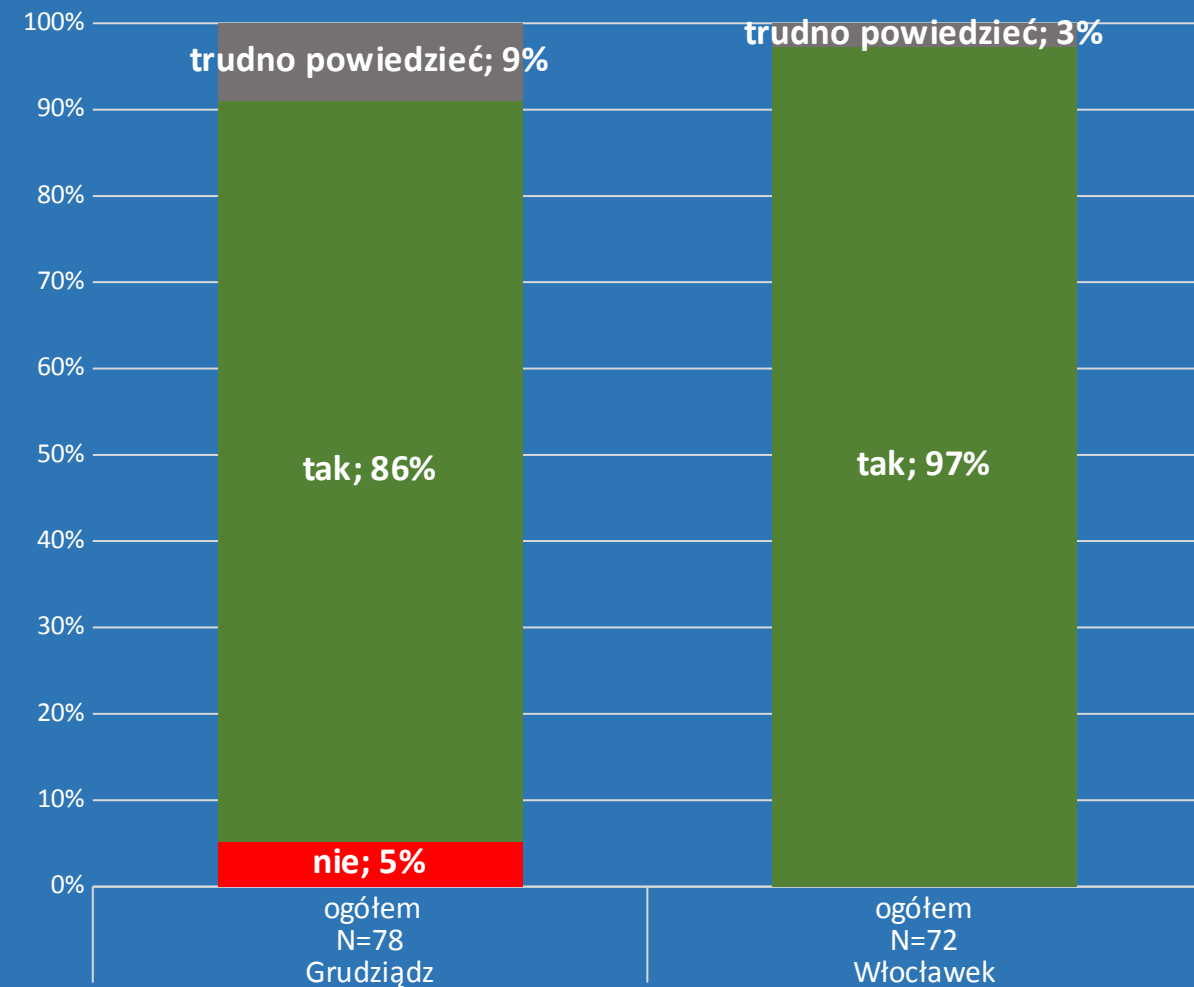
* p< 0,05, ** p< 0,01, *** p<0,001

Kompetencje nauczycieli do prowadzenia profilaktyki

27. Czy kompetencje nauczycieli w Pani/Pana szkole umożliwiają prowadzenie skutecznej profilaktyki uzależnień?

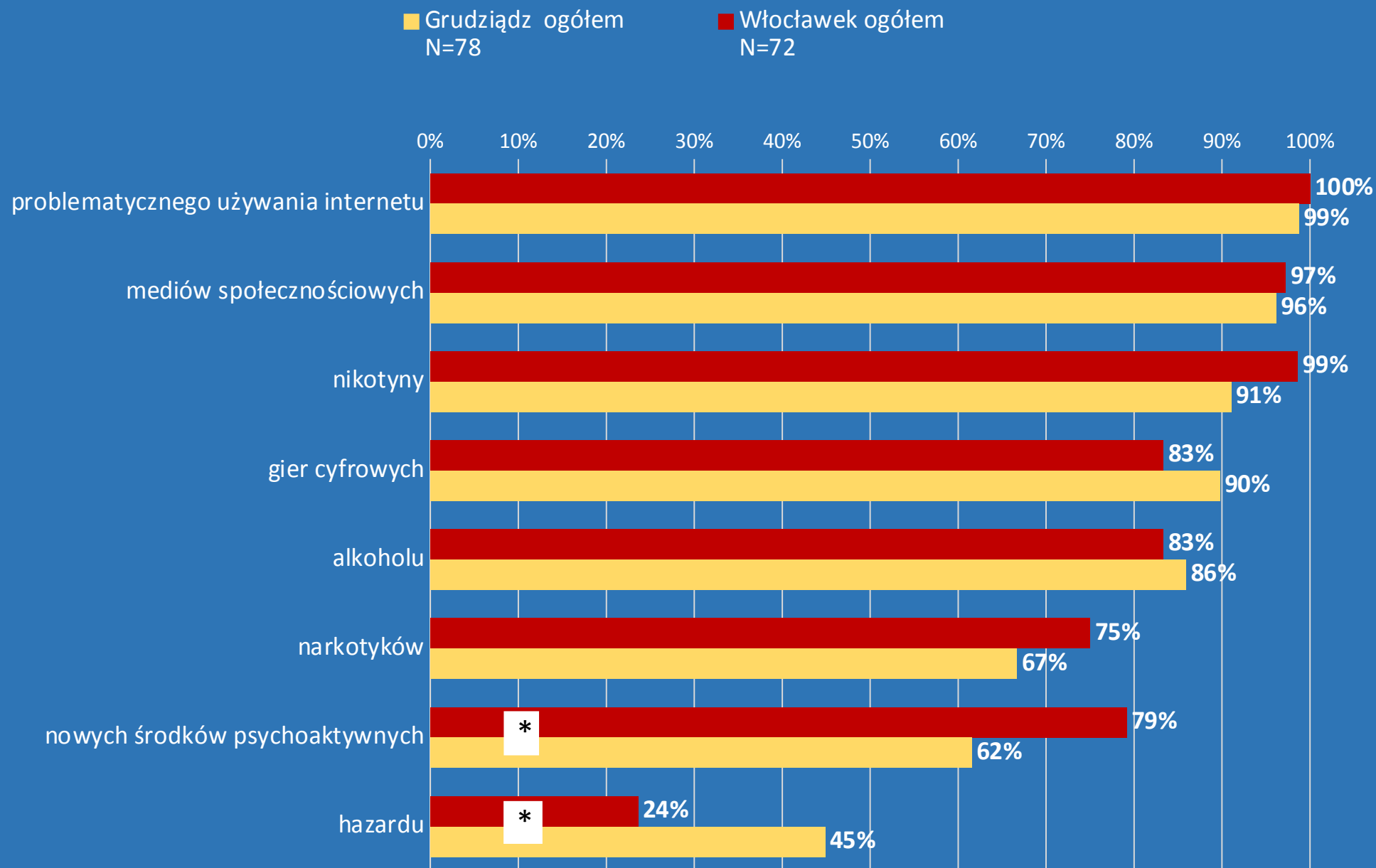

28. Czy potrzebne jest prowadzenie szkoleń nauczycieli w Pani/Pana szkole zwiększających ich kompetencje w zakresie prowadzenia skutecznej profilaktyki uzależnień?

30. W jakim stopniu w Pani/Pana szkole potrzebne (konieczne) jest prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień dotyczącej:

* p< 0,05, ** p< 0,01, *** p<0,001

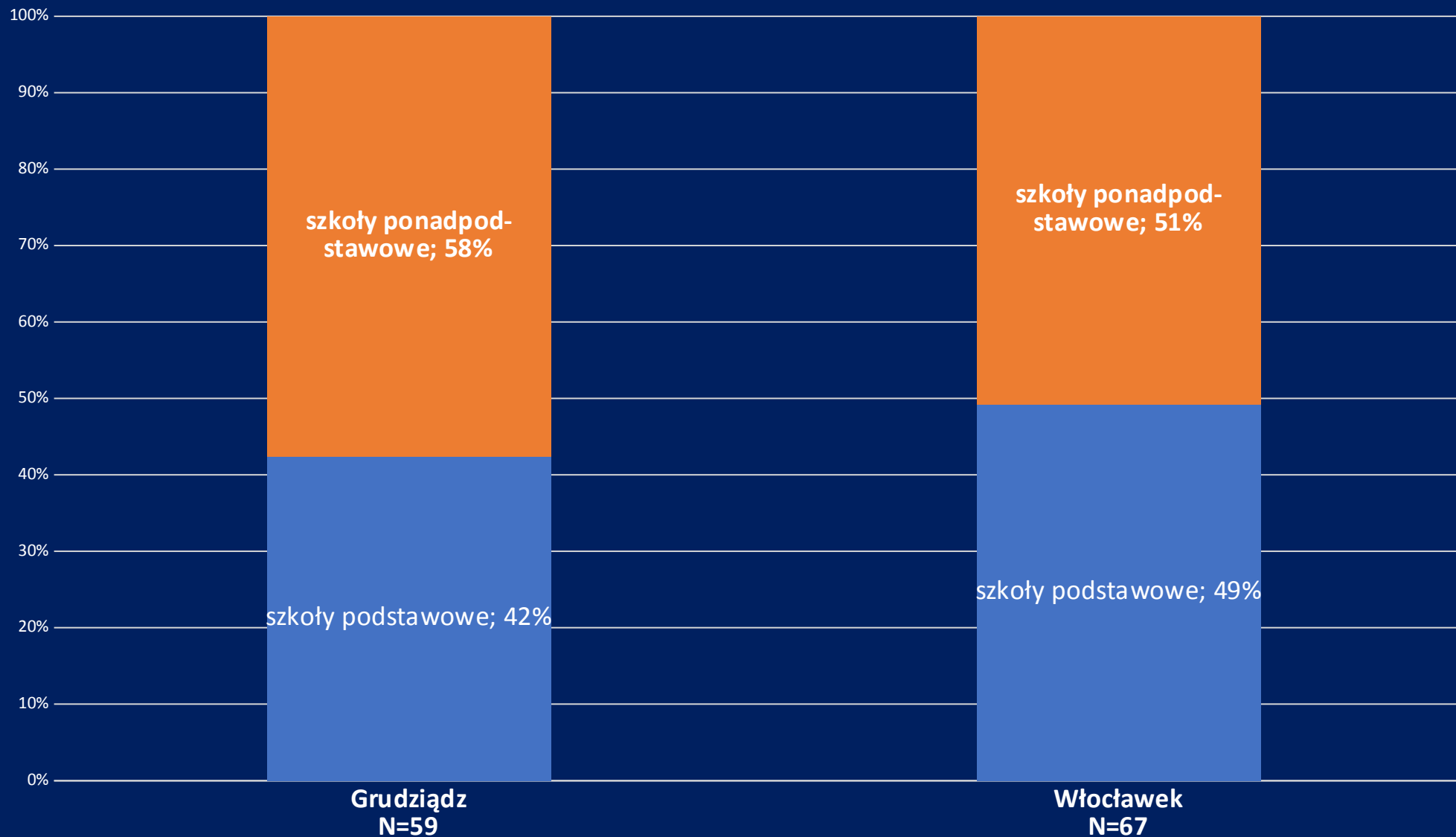

WYBRANE WYNIKI PRZEPROWADZONYCH BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

nauczyciele

Proporcje badanych nauczycieli w typach szkół (ogółem N=126 respondentów)

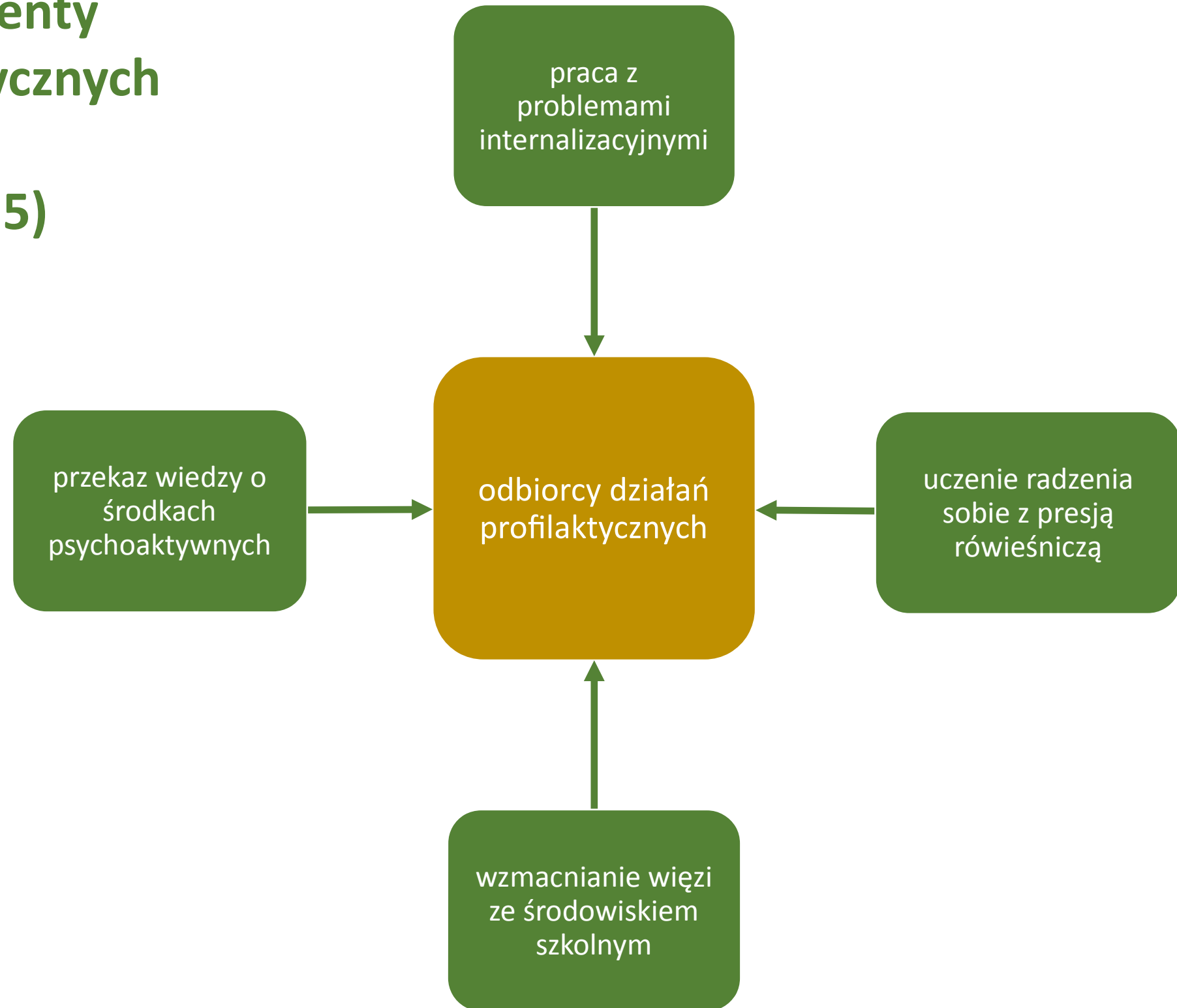

Średnie ocen ze skali:
od 1=zdecydowanie nie
do 7=zdecydowanie tak

Pożądane – zdaniem nauczycieli – elementy skutecznego programu profilaktycznego

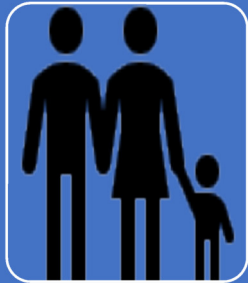

Najważniejsze elementy oddziaływań profilaktycznych wg nauczycieli (średnia ocena > 6,5)

Niskie miejsce wg nauczycieli w hierarchii istotnych elementów oddziaływań profilaktycznych

średnia ocena < 6,2

- edukacja rodziców w zakresie uzależnień
- rozwijanie umiejętności wychowawczych rodziców

- rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli

średnia ocena < 5,9

- oferowanie zajęć rekreacyjnych
- organizacja spektakli pokazujących uzależnienie

- spotkania z osobami, które poradziły sobie z uzależnieniem

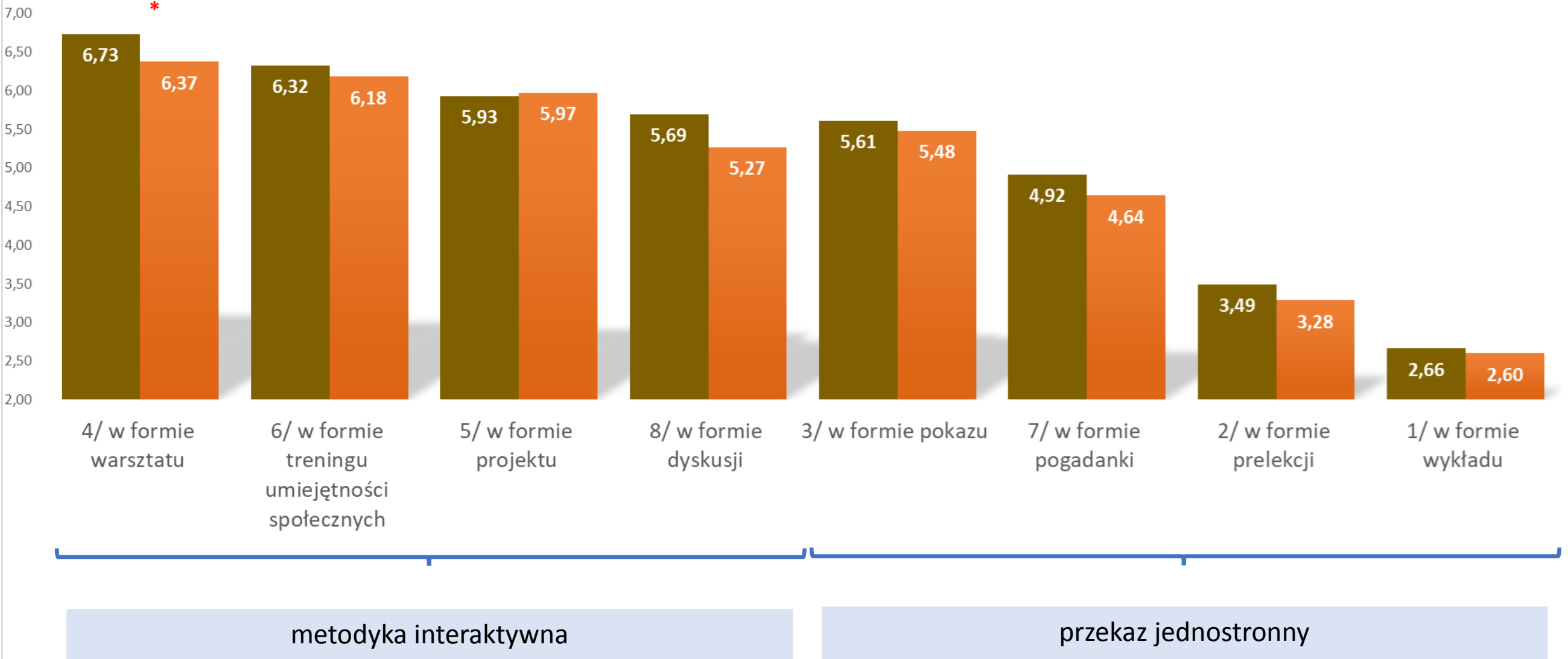
Forma, w jakiej zdaniem nauczycieli powinien być realizowany program profilaktyczny

* $p < 0,05$

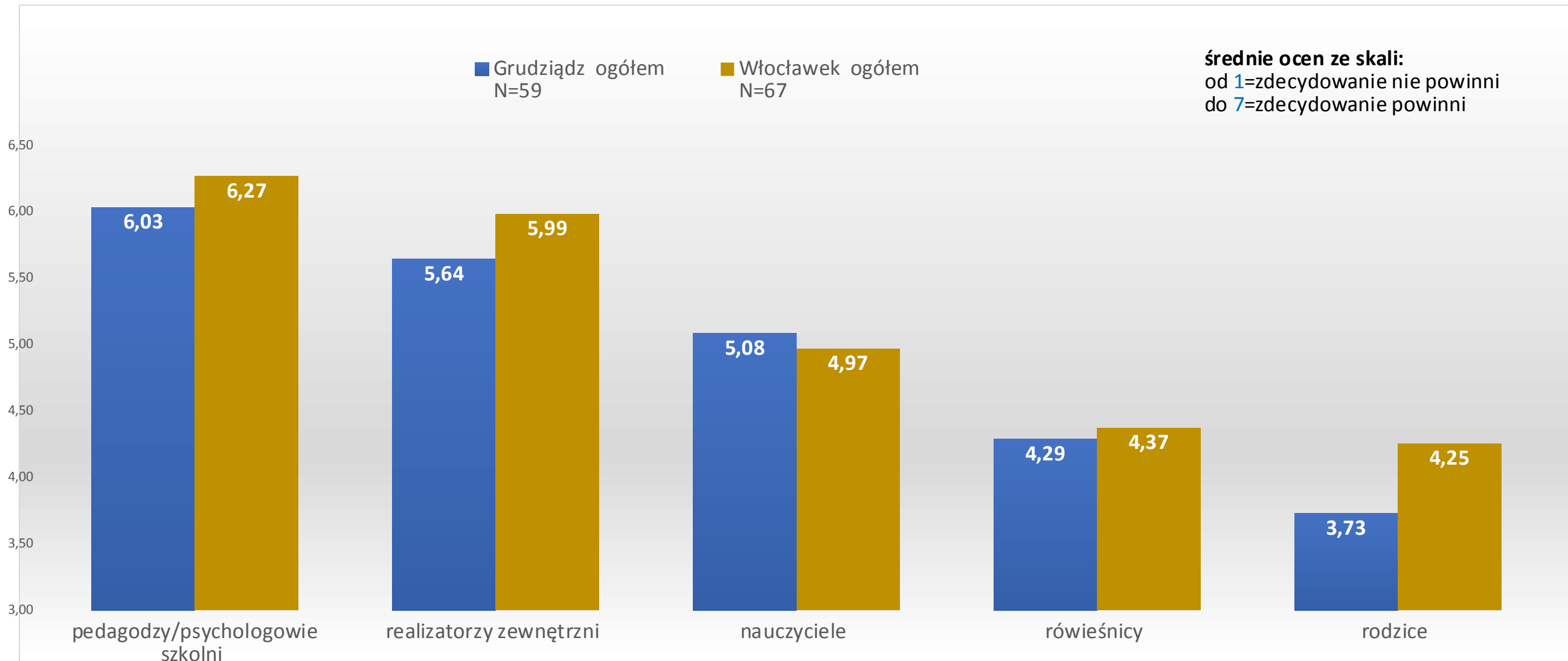
■ Grudziądz ogółem
N=59

■ Włocławek ogółem
N=67

średnie ocen ze skali:
od 1=zdecydowanie nie w tej formie
do 7=zdecydowanie w tej formie

Kto, zdaniem nauczycieli, powinien realizować w szkole program profilaktyczny?

średnie ocen ze skali:
od 1=zdecydowanie nie powinni
do 7=zdecydowanie powinni

eksperti

„amatorzy”

Samocena wiedzy nauczycieli dotyczącej poszczególnych obszarów

średnie ocen ze skali:

od 1=bardzo źle

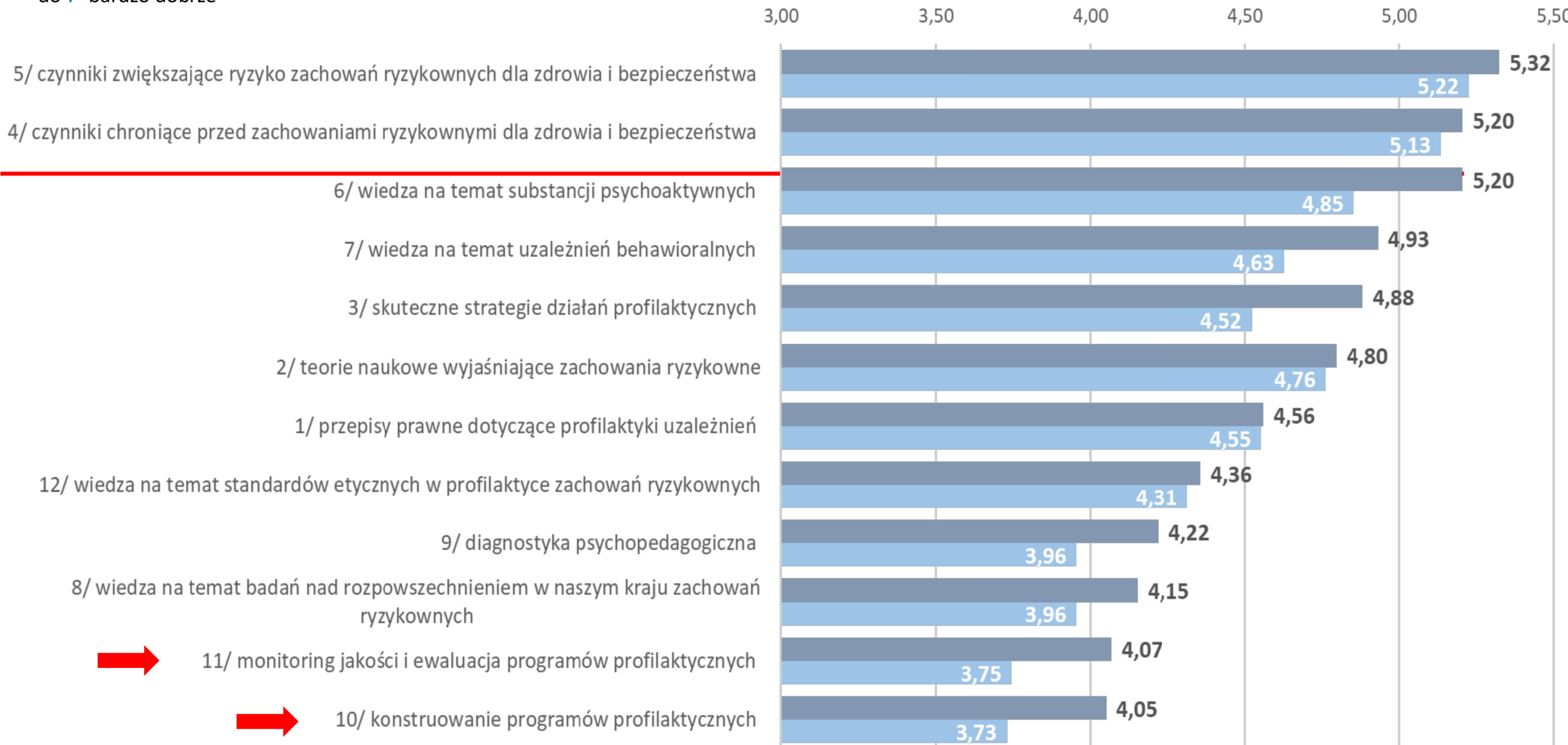
do 7=bardzo dobrze

■ Grudziądz ogółem

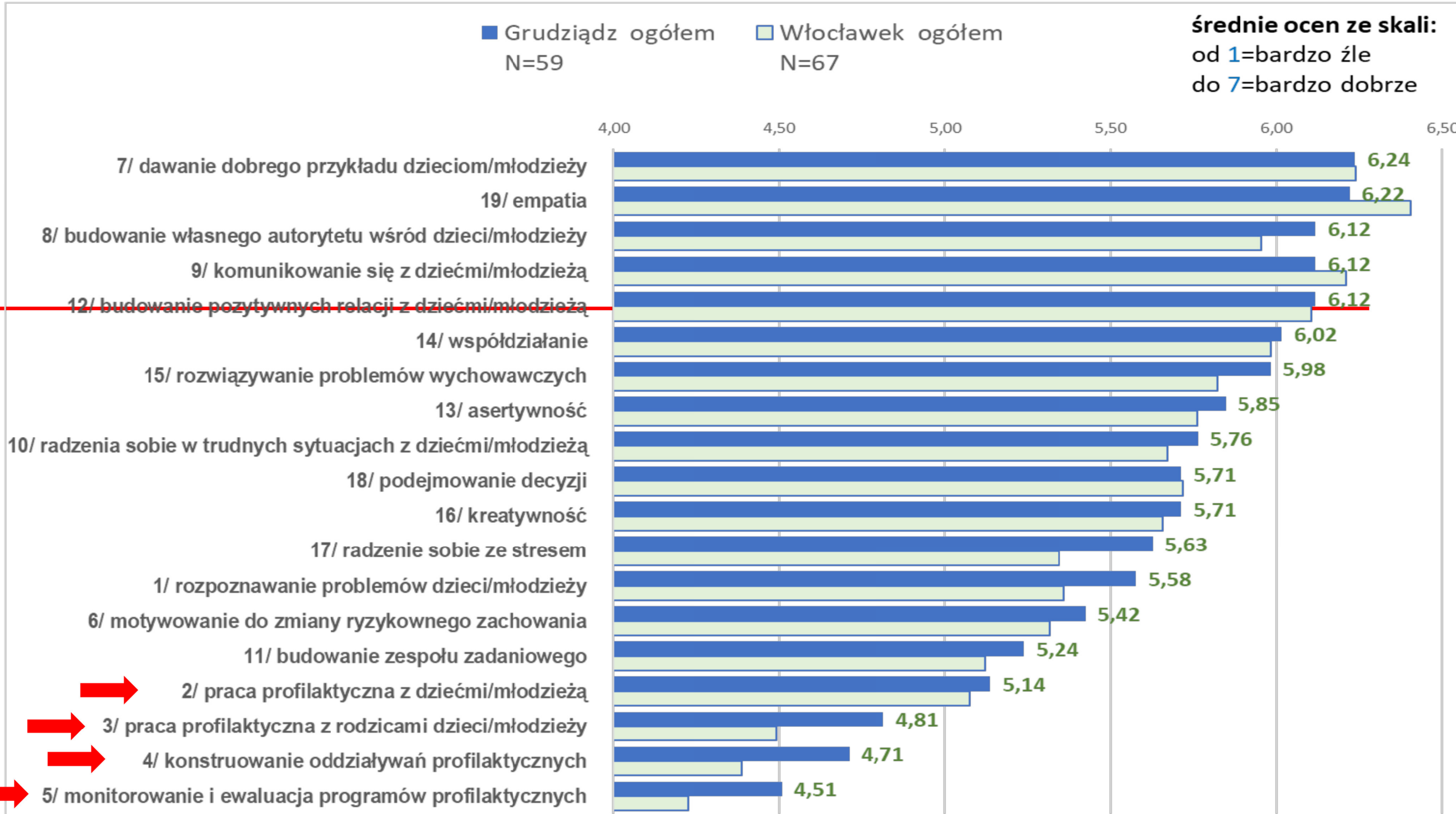
N=59

■ Włocławek ogółem

N=67

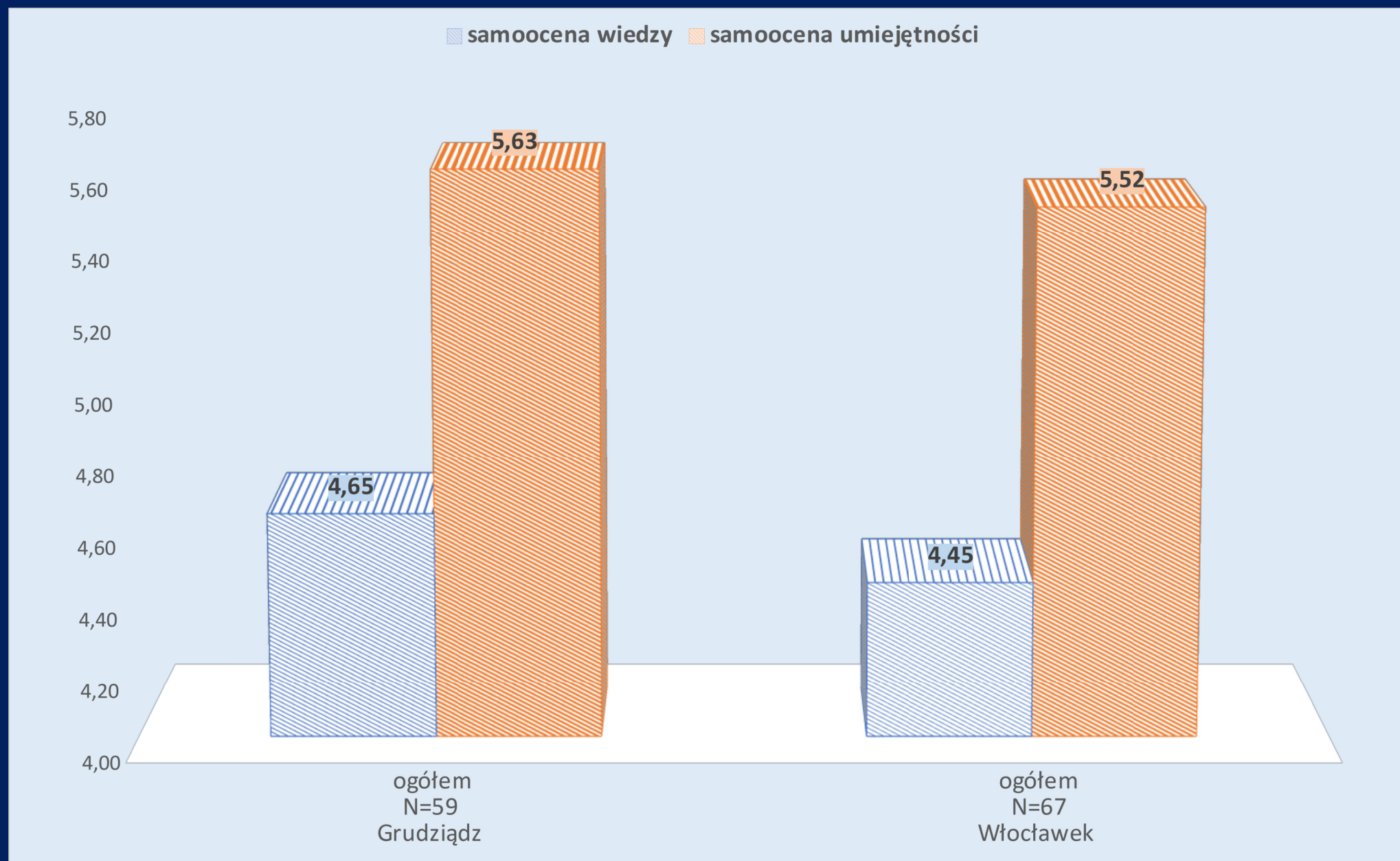

Samocena umiejętności nauczycieli

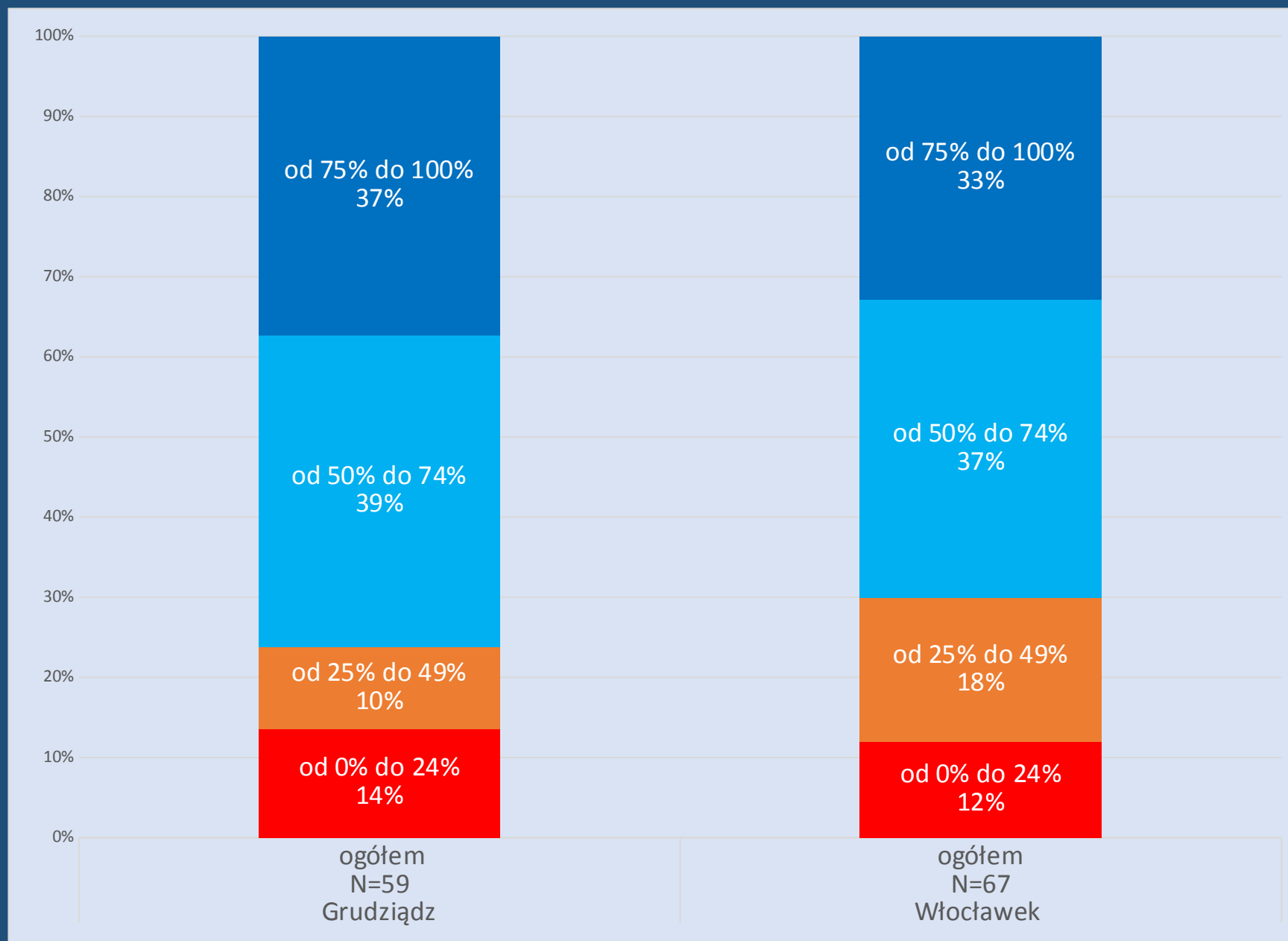

Samocena wiedzy nauczycieli a samocena umiejętności (średnia średnich)

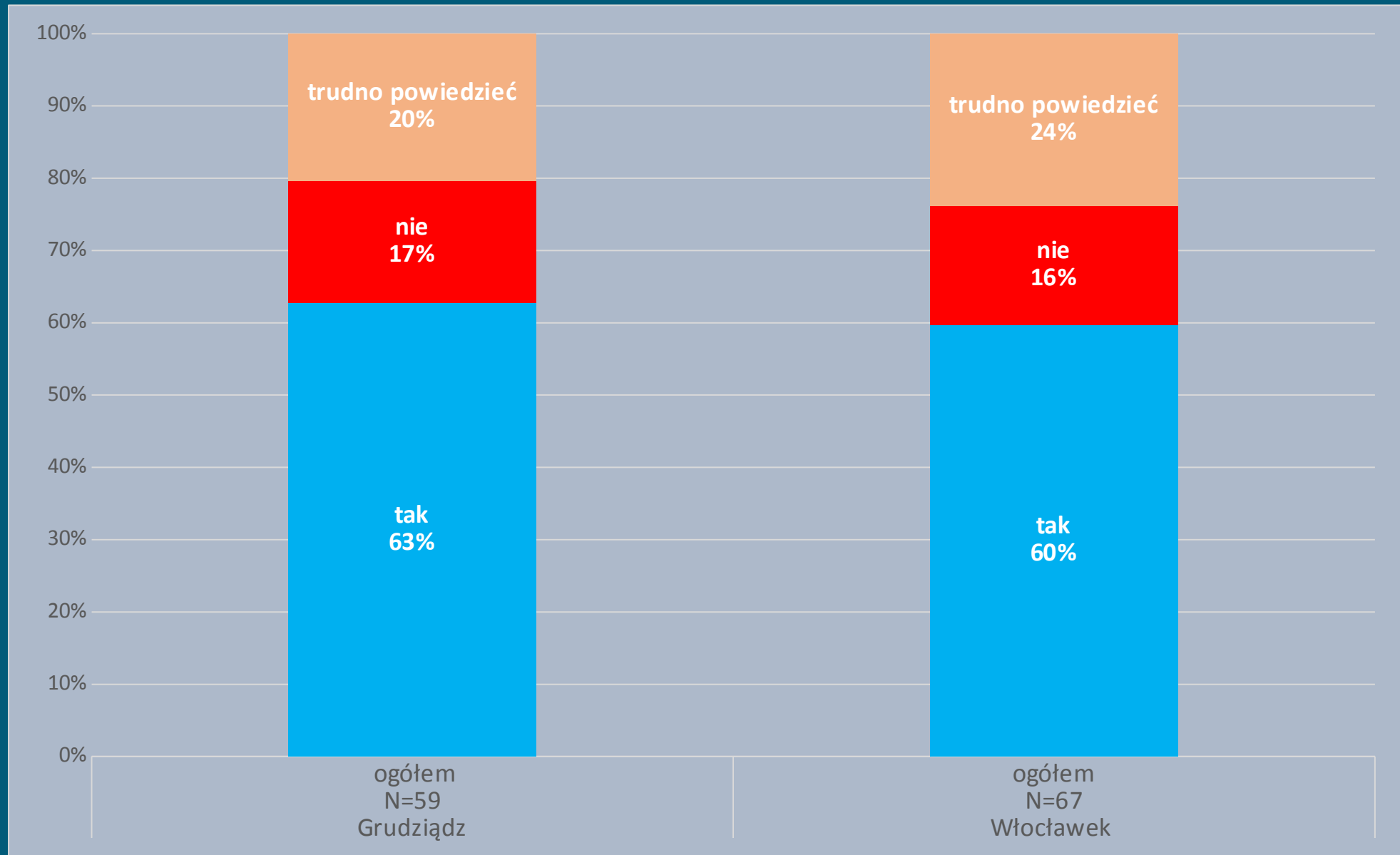

Samooceńca przygotowania nauczycieli do prowadzenia profilaktyki uzależnień z dziećmi/młodzieżą (w %)

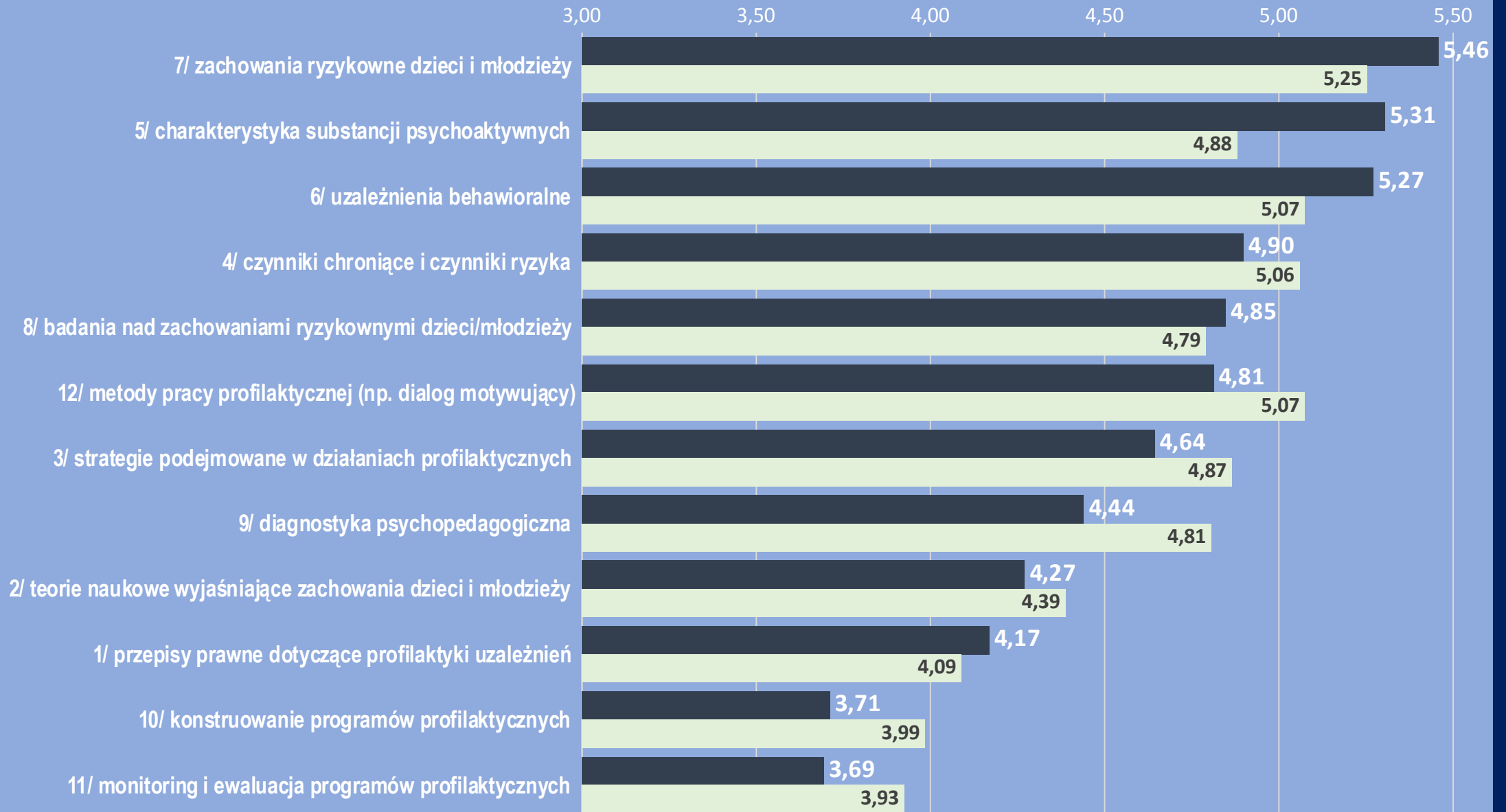
Zainteresowanie nauczycieli uczestnictwem w szkoleniach doskonalenia umiejętności prowadzenia profilaktyki uzależnień

Preferowane przez nauczycieli tematy doskonalenia umiejętności prowadzenia profilaktyki uzależnień

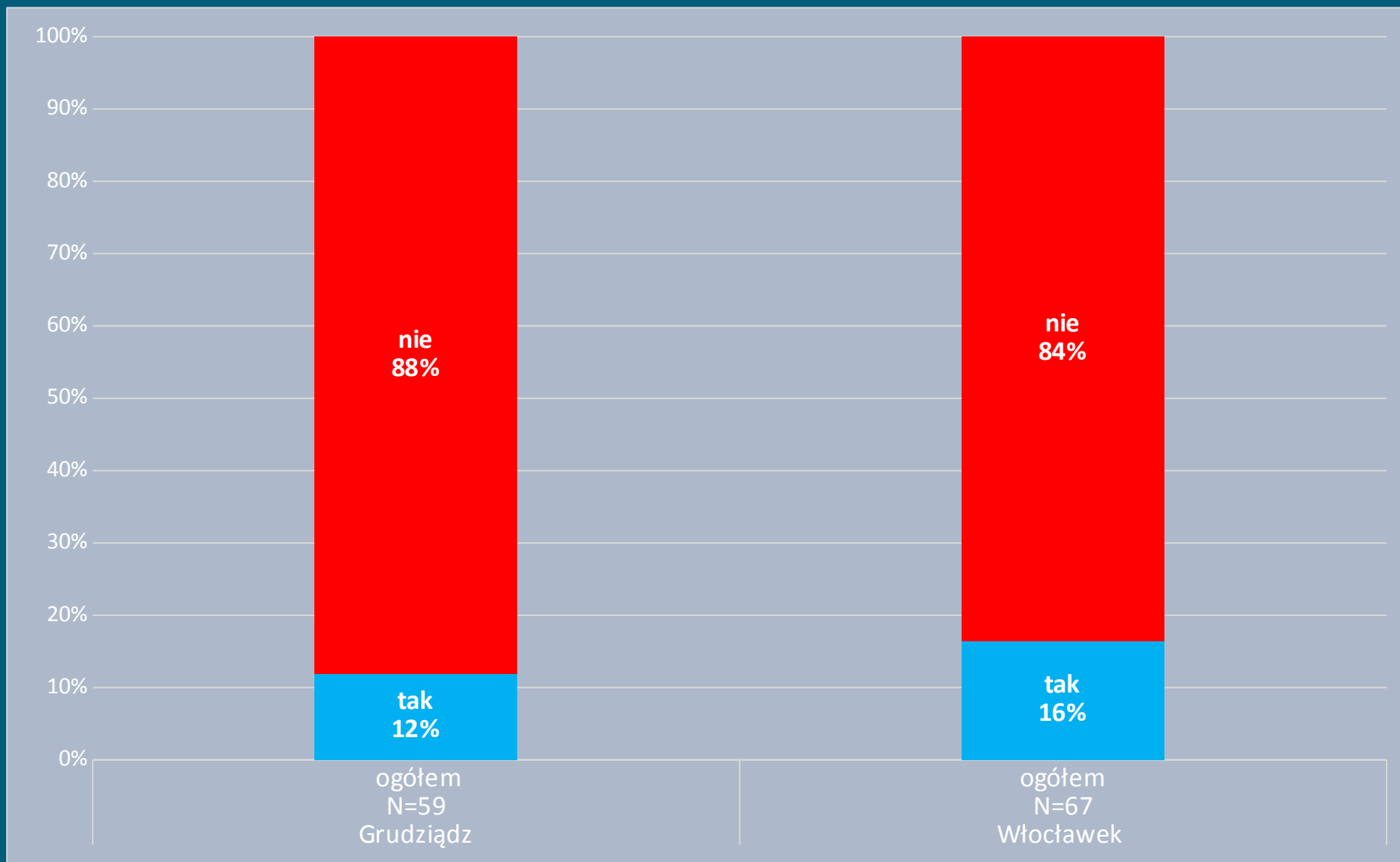
Średnie ocen ze skali:
od 1=zdecydowanie nie
do 7=zdecydowanie tak

■ Włocławek ogółem N=67
■ Grudziądz ogółem N=59

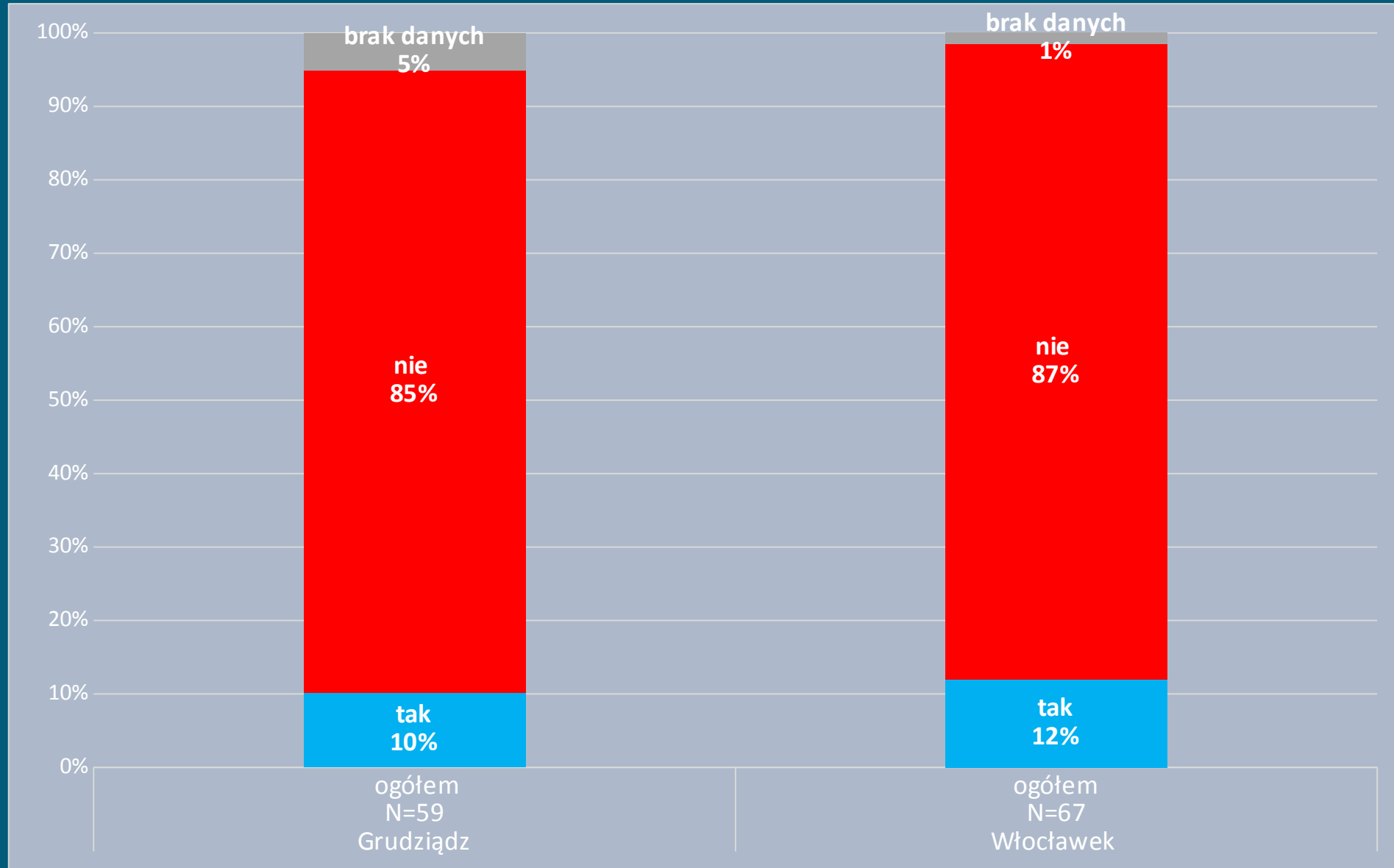

Doświadczenie nauczycieli w prowadzeniu programów z Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego

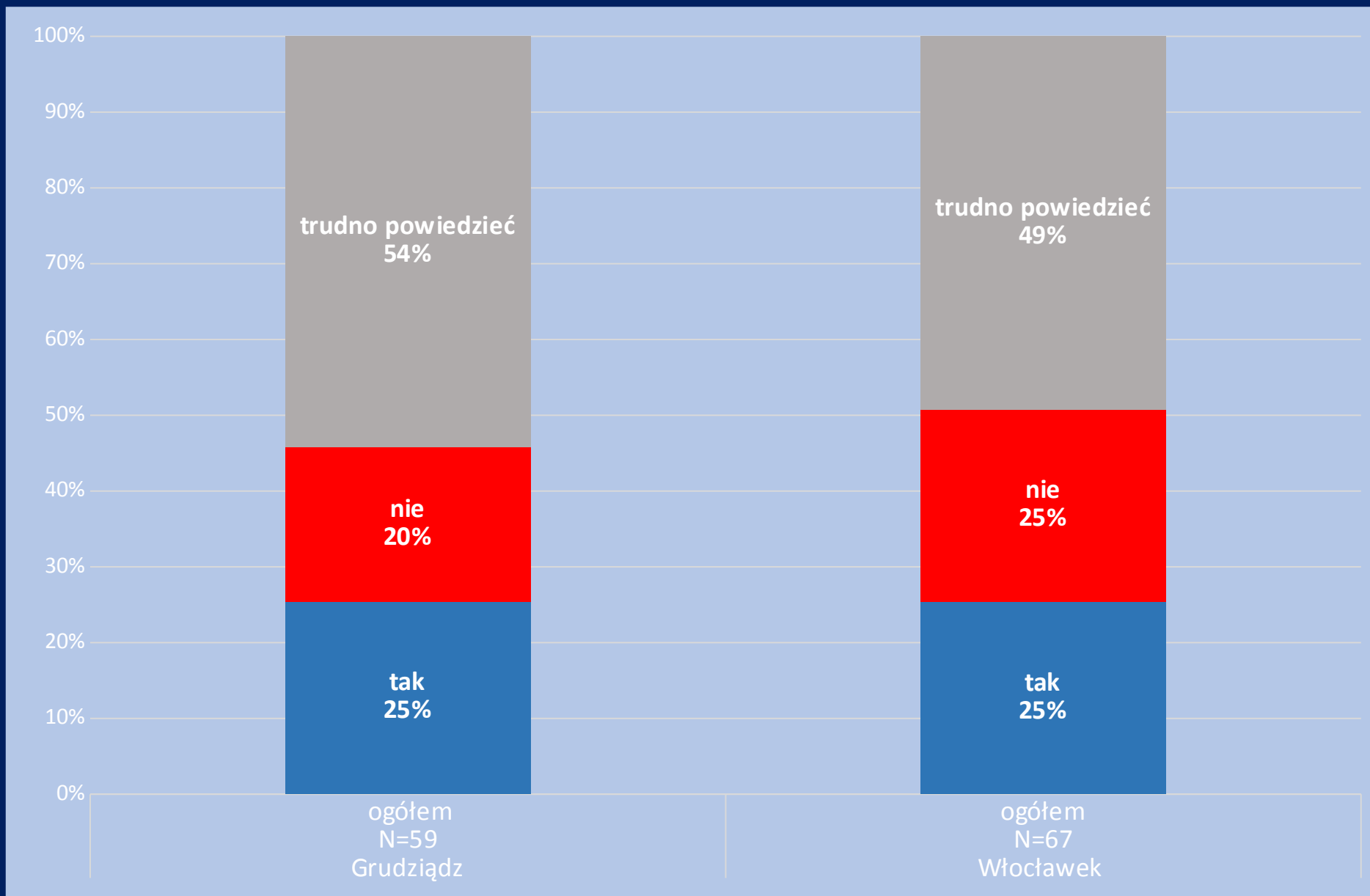

Doświadczenie nauczycieli w prowadzeniu programów SPOZA Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego

Plany nauczycieli prowadzenia programów z Systemu Rekomendacji Programów w roku 2023/2024

WYBRANE WNIOSKI

DYREKCJA, PEDAGODZY I PSYCHOLODZY

- Opinie decydentów i ekspertów z Grudziądza i Włocławka w większości poruszanych kwestii są podobne.
- Od poziomu czwartych klas powszechnie prowadzona jest w szkołach diagnoza zagrożenia młodzieży uzależnieniami. W szkołach ponadpodstawowych istotnie częściej diagnozowana jest młodzież z Grudziądza.
- W oparciu o diagnozę budowany jest szkolny program profilaktyczny. Zdaniem dyrekcji szkół, pedagogów i psychologów szkolnych szkolny program profilaktyczny umożliwia skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom. Istotnie częściej zdaniem badanych z Grudziądza.
- W szkołach prowadzona jest ewaluacja programu. Zdaniem większości badanych ewaluacja szkolnego programu profilaktyki pozwala na pełną ocenę skuteczności działań profilaktycznych.

WYBRANE WNIOSKI

DYREKCJA, PEDAGODZY I PSYCHOLODZY

- Szkoły prowadzą różnorodne działania profilaktyczne: pogadanki, konkursy, spektakle, imprezy sportowe, plenerowe, autorskie programy profilaktyczne, w Grudziądzu istotnie częściej programy rekomendowane. Wysoko oceniana jest skuteczność tych różnorodnych programów. Istotnie częściej programy autorskie i rekomendowane uznawane są za skuteczne we Włocławku.
- Decydenci i eksperci szkolni powszechnie twierdzą, że potrzebne jest szkolenie nauczycieli zwiększające ich kompetencje w zakresie prowadzenia skutecznej profilaktyki uzależnień, mimo równocześnie szerokiego przekonania, że już posiadane przez nauczycieli kompetencje umożliwiają im prowadzenie skutecznej profilaktyki uzależnień (przekonanie istotnie częstsze w Grudziądzu).
- Zdaniem decydentów i ekspertów ważnym obszarem profilaktyki w ich szkołach są problemy dotyczące zagrożenia nowymi technologiami. Obszar ten wydaje się ważniejszy niż profilaktyka uzależnienia środkami psychoaktywnymi.

WYBRANE WNIOSKI NAUCZYCIELE

- Opinie i doświadczenia nauczycieli z Grudziądza i Włocławka w większości poruszanych kwestii są podobne
- Najważniejsze elementy oddziaływań profilaktycznych wg nauczycieli to praca z problemami internalizacyjnymi odbiorców działań profilaktycznych, uczenie radzenia sobie z presją rówieśniczą, wzmacnianie więzi ze środowiskiem szkolnym, przekaz wiedzy o środkach psychoaktywnych. W mniejszym stopniu nauczyciele kładą nacisk na pracę z rodzicami i na rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli. Najmniej cenionymi elementami profilaktyki są imprezy rekreacyjne, spotkania z neofitami i spektakle tematyczne.
- Nauczyciele preferują interaktywną metodykę pracy profilaktycznej (warsztat, trening, projekt, dyskusja). Przekaz jednostronny uznawany jest za mniej efektywny.
- Profilaktykę w szkole powinni realizować – zdaniem nauczycieli – przede wszystkim eksperci: pedagodzy, psychologowie lub realizatorzy zewnętrzni. Dopiero w dalszej kolejności nauczyciele, rzadziej młodzieżowi liderzy i najrzadziej rodzice.

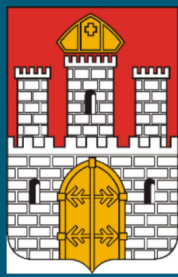
WYBRANE WNIOSKI NAUCZYCIELE

- Nauczyciele wyżej cenią posiadane umiejętności niż wiedzę. Najmniej kompetentni czują się w zakresie konstruowania monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych. Nisko w hierarchii samooceny umiejętności lokują pracę profilaktyczną z dziećmi i rodzicami.
- Nauczyciele w zróżnicowanym stopniu oceniają swoje przygotowanie do prowadzenia profilaktyki uzależnień (ok. 25%-30% relatywnie nisko, 33%-37% wysoko). Jednocześnie ponad 60% jest zainteresowanych doskonaleniem umiejętności prowadzenia profilaktyki uzależnień. Preferowanymi tematami są: zachowania ryzykowne, czynniki chroniące i ryzyka, uzależnienia behawioralne i charakterystyka substancji psychoaktywnych. Najmniej atrakcyjne dla nauczycieli jest doskonalenie konstruowania programów profilaktycznych oraz monitoring i ewaluacja programów.
- Niewielki odsetek nauczycieli (od 10% do 16%) ma doświadczenie w prowadzeniu programów rekomendowanych lub programów autorskich. I tylko 25% deklaruje zainteresowanie prowadzeniem programów rekomendowanych w przyszłości.

TEMATY DO DYSKUSJI

- Kto powinien prowadzić działania profilaktyczne w szkole: zewnątrzni realizatorzy czy kadra pedagogiczna szkoły, w tym nauczyciele?
- Jak zwiększyć niedostateczny aktualnie udział programów rekomendowanych w szkołach obu społeczności?
- Na jakich zagadnieniach koncentrować szkolenie kadry pedagogicznej w zakresie prowadzenia działań profilaktycznych?
- Czy kadra pedagogiczna będzie zainteresowana uzyskiwaniem – w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji - kwalifikacji dotyczącej prowadzenia promocji zdrowia psychicznego oraz profilaktyki uniwersalnej w zakresie używania substancji psychoaktywnych i zaburzeń behawioralnych?

Dziękuję

Tomasz Kowalewicz, Fundacja Praesterno

biuro@praesterno.pl • www.praesterno.pl

Adres strony programu: <https://grudziadz.praesterno.pl/>

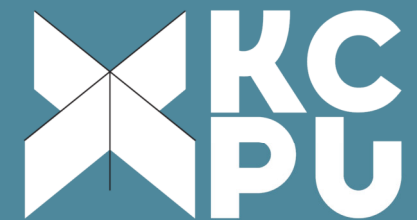

Ministerstwo
Zdrowia

NPZ

NARODOWY PROGRAM ZDROWIA

Krajowe Centrum
Przeciwdziałania Uzależnieniom

Zadanie jest współfinansowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 w ramach konkursu przeprowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.